

JAARVERSLAG **2015**



EEN BIJZONDER MOOI JAAR

3	Verslag van directie en raad van toezicht
7	De resultaten in 2015
11	KNGF Geleidehonden en duurzaamheid
13	Sociale paragraaf
14	Missie en activiteiten
15	2015: Resultaten in cijfers
16	Financiële resultaten
17	Bestedingspercentages
18	Vooruitblik 2016
21	Verantwoording
22	Verantwoordingsverklaring
32	Organisatieschema
33	Raad van toezicht
34	Bestuur
34	Ondernemingsraad
35	Colofon
35	Keurmerken
	Jaarrekening
36	- Balans
37	- Staat van baten en lasten
38	- Kasstroomoverzicht
39	Toelichting behorende tot de jaarrekening
40	Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling
41	Grondslagen voor de waardering van activa en passiva
43	Grondslagen voor de resultaatbepaling
44	Toelichting op de balans
53	Toelichting op de staat van baten en lasten
62	Toelichting op de lastenverdeling
65	Overige gegevens - resultaatbestemming
66	Controleverklaring

STICHTING KONINKLIJK NEDERLANDS GELEIDEHONDENFONDS **STICHTING KENNIS- EN INNOVATIECENTRUM KNGF (KICK)**

Amsteldijk Noord 42
Postbus 544
1180 AM Amstelveen

Tel.: 020 - 496 93 33
Email: info@geleidehond.nl
Internet: www.geleidehond.nl



VERSLAG VAN DIRECTIE EN RAAD VAN TOEZICHT

'Zelf dingen doen, dat geeft voldoening. Ook als je een beperking hebt. Een hond die daarbij helpt, kan dan het verschil maken tussen zelf doen en afhankelijk zijn van anderen. Wat ik zo mooi vind, is dat u heel slim kijkt naar wat honden nog meer kunnen betekenen. Ik hoop zo dat u vernieuwend blijft.'

Deze oproep deed Edith Schippers, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, aan KNGF Geleidehonden in haar videoboodschap op het jubileumcongres "Honden in de Zorg". In 2015 lieten we zien hoe KNGF Geleidehonden zich de afgelopen tachtig jaar ontwikkelde van blindengeleidehondenschool tot Nationale Zorghonden Autoriteit. Terugblikken en vooral vooruitkijken kenmerkten het jubileumjaar 2015.

Omslag naar een open organisatie

Het jubileumjaar ging goed van start. Op 14 januari was de finale van de Ster Gouden Loeki verkiezing en onze tv-commercial 'Buddyhond' won! Hierdoor kreeg het waardevolle werk dat onze buddyhonden doen nog meer zichtbaarheid. In 2015 zetten we de deuren van het opleidingscentrum steeds vaker open om belangstellenden te laten zien wat we allemaal doen. KNGF Geleidehonden maakte in dit jaar een omslag naar een open organisatie, waar de donateur en de cliënt centraal staan. Het jubileumjaar vormde hier een mooie aanleiding voor. Zo organiseerden we in het voorjaar meerdere relatiedagen waarop genodigden kennis konden maken met de verschillende activiteiten die op het opleidingscentrum worden ontplooid. De gasten werden getraceerd op een rondleiding over het terrein. Ze bezochten de kennel, kregen een demonstratie van een hondentraining en namen een kijkje in de onderzoeksruimte waar de medische detectiehonden hun sublieme reukvermogen ontwikkelen. Op iedere locatie konden de gasten rekenen op een uitgebreide toelichting van een medewerker. De getoonde activiteiten werden



'Een open organisatie, waar de donateur en cliënt centraal staan'

omlijst met indrukwekkende verhalen van onze ambassadeurs, zodat de bezoeker een volledig beeld kreeg voorgeschoteld.

Koning Willem-Alexander bezoekt KNGF Geleidehonden

Op de dag dat KNGF Geleidehonden precies tachtig jaar bestond, werd het congres "Honden in de Zorg" georganiseerd. Op deze boeiende middag in Theater Amsterdam stond KNGF Geleidehonden niet alleen stil bij haar rijke

historie, maar greep ook de gelegenheid aan om de toekomst van het fenomeen zorghond onder de loep te nemen. Het feit dat technologie door KNGF Geleidehonden wordt omarmd, heeft veel mensen positief verrast. Het hoogtepunt van het jubileumjaar vormde het bezoek dat Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander aan het opleidingscentrum in Amstelveen bracht. De Koning kwam naar KNGF Geleidehonden ter ere van ons jubileum en om de eerste geleidehondenbeleving ter wereld officieel te openen. Als eerste betrad hij de unieke simulator om te ervaren hoe het is om blind met een geleidehond door hartje Amsterdam te lopen. In de aansluitende tentoonstelling liet Koning Willem-Alexander zich voorlichten over het verleden, het heden en de toekomst van de geleidehond in Nederland. Vervolgens bracht hij een bezoek aan de honden in opleiding in de kennels van KNGF Geleidehonden.

Tot slot sprak de Koning met betrokkenen die voor de organisatie van groot belang zijn, zoals vrijwilligers, geleidehondenbazen, samenwerkingspartners en medewerkers. Wij zijn er zeer trots op dat Koning Willem-Alexander tot de vierde generatie van het Koningshuis behoort die een bezoek brengt aan het opleidingscentrum. Ook zijn wij prinses Juliana nog altijd dankbaar voor het verlenen van het predicaat Koninklijk. Dat is niet alleen een hart onder de riem voor onze geleidehondenbazen, maar het betekent ook een extra motivatie voor de vele vrijwilligers die zich voor ons inzetten.

Veel soorten honden ingezet

Wederom behaalden we in 2015 al onze doelstellingen met glans door 93 blindengeleidehonden, 12 assistentiehonden, 10 autismegeleidehonden en maar liefst 36 buddyhonden op te leiden. Daarnaast vonden steeds meer zorghonden hun weg binnen de gezondheidszorg. Ons kennis- en innovatiecentrum KNGF Campus (stichting KICK) startte innovatieve projecten en deed dat met

gerenommeerde samenwerkingspartners. Zo werden in 2015 de eerste zorghonden ingezet bij de landelijke zorgorganisatie Philadelphia. Het project is het vervolg van een succesvolle pilot waarbij honden jongeren met een verstandelijke beperking en een gedragsstoornis helpen bij het ontwikkelen van hun sociale vaardigheden. Het bleek een succesvolle proef; sommige kinderen legden voor het eerst fysiek contact. Omdat de pilot zulke veelbelovende uitkomsten kende, werd besloten om het vervolgproject uit te breiden naar meerdere doelgroepen van de zorgorganisatie.

KNGF Geleidehonden voldoet aan ISO-norm

In 2015 behaalden we maar liefst twee kwaliteitscertificaten, te weten de ISO voor Zorg en Welzijn en de ISO 9001. Daarmee laat KNGF Geleidehonden zien dat de gehele dienstverlening op orde is. Of het nu gaat om het opleiden en afleveren van geleidehonden of om de omgang met donateurs en samenwerkingspartners. Het verkrijgen van de ISO-certificaten is hét bewijs van de kwaliteit en van de degelijke dienstverlening die wordt geleverd. KNGF Geleidehonden is bovendien het enige goede doel in Nederland dat beide ISO-certificaten heeft.

Een mooi voorbeeld van het verder verbeteren van onze dienstverlening is de speciale online training voor puppypleeggezinnen die begin 2015 door de eerste gezinnen in gebruik werd genomen. Dit e-learning programma bevat basisinformatie over het opvoeden en verzorgen van een KNGF-pup. Het is een aantrekkelijk digitaal programma, boordevol informatie. Niet alleen in tekst, maar vooral met instructievideo's en foto's. Puppypleeggezinnen krijgen zo nog meer ondersteuning bij het grootbrengen van toekomstige geleidehonden. Het e-learning programma voor puppypleeggezinnen is de opvolger van de e-learning Theorie Geleidehonden die toekomstige geleidehondenbazen voorbereidt op het werken met een blindengeleidehond.



Nieuwbouw wordt renovatie

Zoals gemeld in ons jaarverslag 2014 was het de bedoeling om eind 2015 te beginnen met de nieuwbouwactiviteiten om het gebrek aan kantoorwerkplekken op te lossen. De eerste schetsen gingen uit van een modern en qua energieverbruik duurzaam ontwerp. Bij het analyseren van de plannen en de gevolgen van de investering op onze exploitatiekosten, meenden wij een pas op de plaats te moeten maken om onze hoofdactiviteiten niet onder druk te zetten. In onze zoektocht naar het zo goed mogelijk besteden van de (donateurs-)euro's vonden wij uiteindelijk een redelijk alternatief in het renoveren van het oude kennelgebouw om deze om te vormen tot kantoorruimte. Op deze manier lossen wij op verantwoorde wijze de komende jaren het ruimtegebrek op.

We maken ons hard voor onze doelgroep

Als geen ander gunnen wij mensen met een beperking of stoornis de toegevoegde waarde en het geluk van een speciaal opgeleide hond en daarmee de mogelijkheid om (weer) mee te

kunnen doen in de samenleving. Nog te vaak bereiken ons berichten van geleidehondenbazen die worden geweigerd bij openbare gelegenheden of die onnodig werkeloos thuis zitten. We maken ons hard voor onze doelgroep en daarom ondernamen we ook in 2015 de nodige activiteiten op het gebied van belangenbehartiging. In 2015 richtten we onze pijlen op het ratificeren van het VN-verdrag Rechten van mensen met een beperking, iets wat begin 2016 eindelijk door het kabinet werd uitgevoerd.

In 2015 bleek uit onderzoek van KNGF Geleidehonden onder geleidehondenbazen dat de rood-witte herkenningstok van blinden en slechtzienden met geleidehond regelmatig wordt genegeerd in het verkeer. 92% van de respondenten heeft hier last van. Zeven van de tien geleidehondenbazen hebben hier wekelijks of zelfs dagelijks mee te maken. KNGF Geleidehonden vindt de uitkomst schrikbarend en riep in 2015 het Nederlandse publiek dringend op rekening te houden met deze kwetsbare groep in het verkeer. Op zondagmiddag 6 december 2015 werd blind-

dengeleidehond kan aangevallen en ernstig verwond door een andere hond. Geleidehondenbazen hebben helaas vaker te maken met agressieve honden. KNGF Geleidehonden gaat in 2016 onderzoeken hoeveel en op welke manier geleidehondenbazen last hebben van agressieve honden en meer aandacht vragen voor dit probleem.

Tachtig jaar KNGF Geleidehonden

KNGF Geleidehonden als Nationale Zorghonden Autoriteit is er voor mensen met een serieuze hulpvraag die baat hebben bij een zorghond én voor iedereen die al dan niet professioneel te maken heeft met honden in de zorg. 'Leef je missie' is het motto. Minister Schippers deed tijdens het congres een beroep op KNGF Geleidehonden om vooral zo door te gaan met innoveren. Onderzoek en innovatie zijn onlosmakelijk verbonden aan het 'leven van de missie'. Als we technologie en warmte goed weten te combineren, dan ligt er absoluut een mooie toekomst voor KNGF Geleidehonden. Dat is de uitkomst na een jaar van terugblikken en vooruitkijken waarin we de balans opmaakten van tachtig jaar KNGF Geleidehonden.

Dankwoord

De unieke samenwerking tussen mens en hond is bijzonder om te zien. Daar gaat een heel traject aan vooraf: van het trainen van de hond tot het begeleiden van degene die hem uiteindelijk krijgt. Hier zetten wij ons met hart en ziel voor in. Wij kunnen daarbij niet zonder al diegenen die onze missie en onze hondenhelden een warm hart toedragen.

Veel dank gaat uit naar de grote groep vrijwilligers die zich geheel belangeloos inzetten en zonder wie wij ons werk niet op deze manier kunnen doen. Dag en nacht staan tientallen fokgastgezin- nen en honderden puppypleeggezinnen klaar om de toekomstige geleidehonden de juiste start te geven die zo belangrijk is om uit te groeien tot

betrouwbare, goede geleidehonden.

Zeven 'hondstrouwe' vrijwilligers kregen in 2015 een Koninklijke onderscheiding opgespeld bij KNGF Geleidehonden. Ieder van hen verzorgde in meer dan 17 jaar een flink aantal pups. Samen hielpen deze gezinnen 359 pups op de wereld te zetten of in het eerste levensjaar op te voeden en te socialiseren. Een groot deel van deze hondjes schopte het mede dankzij hun inzet tot blindengeleidehond, assistentiehond, autismegeleidehond of buddyhond.

Ook de inzet van de ambassadeurs die in het hele land ons én hun verhaal vertellen, is voor ons onmisbaar. Net als al het werk dat de vrijwilligers in de kennel en bij ons op kantoor voor ons verzetten. In 2015 kwamen daar ook nog de duizenden doppenspaarders, -inzamelpunten en -chauffeurs bij. Verspreid door heel het land zetten enthousiaste vrijwilligers zich in voor de doppeninzameling voor KNGF Geleidehonden.

Wij willen vooral ook de duizenden mensen bedanken die ons het afgelopen jaar financieel steunden. Dankzij hun ruimhartige steun hebben wij wederom onze doelen kunnen realiseren. We hopen van harte dat we op al deze hulp kunnen blijven rekenen, zodat wij ook in de toekomst zoveel mogelijk mensen met een beperking een beter leven kunnen geven dankzij de inzet van een speciaal opgeleide hond.

Tot slot spreken wij onze waardering uit voor de bijdrage van de ondernemingsraad en bedanken wij alle medewerkers die zich in 2015 hebben ingezet voor de organisatie en de viering van het jubileumjaar.

Ellen Greve, directeur/bestuurder

Max Amson, voorzitter raad van toezicht

DE RESULTATEN IN 2015

Het jaar 2015, dat voor een groot deel in het teken stond van het tachtigjarig jubileum, was een vol jaar met mooie successen.

Niet eerder liepen er zo veel combinaties geleidehond en baas rond. In 2015 gingen we zelfs over de grens van zeshonderd teams. Op 31 december 2015 stond de teller op 616. Alle honden en hun bazen kunnen altijd rekenen op steun en advies van onze afdeling Training & Cliëntenzorg.

Goede resultaten

De doelstellingen werden vrijwel allemaal behaald of zelfs fors overschreden. De bedoeling was om in 2015 tachtig blindengeleidehonden op te leiden, tien assistentiehonden en tien autismegeleidehonden. De aantallen hebben we gehaald en de afleveringen verliepen volgens schema. Wat betreft de buddyhonden was er gepland om vijftien honden op te leiden. Dit werden er maar liefst 36! Buddyhonden zijn vaak honden die hun opleiding tot blindengeleidehond net niet halen. Vroeger zouden we deze honden hebben afgekeurd. Dat we deze honden nu een andere carrière kunnen bieden, is natuurlijk fantastisch. De investeringen en inspanningen zijn zo niet voor niets geweest. Bovendien kunnen we op deze



manier nog meer mensen met een serieuze hulpvraag helpen met de inzet van een speciaal getrainde hond.

Het werven van nieuwe geleidehondenbazen, die eerst op de wachtlijst komen, verliep voorspoedig. Voor de buddyhonden voor (oud-)geüniformeerden met een posttraumatische stressstoornis (PTSS) moest de wachtlijst zelfs worden gesloten. Ook de wachtlijst voor blindengeleidehonden liep meer op dan vooraf het streven was. Dit komt voor een groot deel door het stoppen van collega-school Desudo, waardoor KNGF Geleidehonden in 2015 meer aanvragen te verwerken kreeg.

Extra pups ingekocht

In de zomer van 2015 had de afdeling Puppy- en pleeggezinnenzorg te kampen met wat tegenslag. Meerdere moederhonden bleken na de dekking toch niet drachtig te zijn, waardoor er een tekort aan nieuwe pups dreigde te ontstaan. De organisatie wist dit tijdig op te lossen door extra pups van collega-scholen in het buitenland in te kopen. Het bewijst maar weer dat we met "levende have" te maken hebben en dat het niet altijd te voorspellen is hoeveel nieuwe honden er worden geboren en uiteindelijk instromen naar de opleiding. Het geplande aantal van 190 pups werd dan ook op twee honden na, net niet gehaald.

Nachtdiensten, kunstgras en partnerschappen

Begin 2015 pasten we de werktijden, na een proefperiode, in de kennel definitief aan, waardoor er nu dag en nacht personeel in de kennel aanwezig is. Dat is belangrijk, niet alleen om de grote aantallen honden goed te verzorgen en veiligheid te garanderen, maar ook om het dierenwelzijn te verbeteren, stress te verminderen, onnodige onzindelijkheid tegen te gaan en hiermee de schoonmaakwerkdruk te beperken. In 2014 zijn de grasweides aan de achterkant van de kennel daarom voorzien van kunstgras. Dit bevalt erg goed. De honden worden niet vies en

het kunstgras is eenvoudig schoon te houden. Daarom zijn in 2015 stapsgewijs de grasweides aan de voorkant van de kennel met kunstgras bekleed.

In 2015 versterkten we ook onze partnerschappen. Dat was nodig, omdat het opleidingsterrein tegen de grenzen aanloopt van het aantal honden dat er kan worden samengebracht. De samenwerkingsverbanden met externe partners zijn tevens van belang voor de honden die zich beter ontwikkelen op vestigingen die kleinschaliger zijn van opzet.

Ontwikkeling geleidehondenbeleving en museum

Een van de belangrijkste ontwikkelingen die in 2015 tot stand kwam, was de oplevering van de geleidehondenbeleving en het museum. Deze 's werelds eerste geleidehondenbeleving is een simulator die ziende mensen laat ervaren hoe het is om met een blindengeleidehond te lopen en wat zijn grote toegevoegde waarde is. Een belangrijke ontwikkeling waarmee KNGF Geleidehonden meer bewustzijn kan creëren van wat het betekent om niet te kunnen zien in een wereld die volledig is ingericht op ziende mensen. Dit is absoluut noodzakelijk voor de emancipatie van geleidehondenbazen, die helaas nog altijd op te weinig begrip van het publiek kunnen rekenen.

Medische detectiehonden bereiken mijlpaal

Ons kennis- en innovatiecentrum KNGF Campus werkt aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van hond en wetenschap. Een van de kerntaken van KNGF Campus is onderzoeken of het mogelijk is om andere soorten zorghonden in te zetten. Doordat KNGF Campus een apart instituut is onder de vlag van KNGF Geleidehonden gaat dit onderzoek niet ten koste van het opleiden van honden, maar kan er wel worden geput uit de tachtig jaar kennis en ervaring die binnen KNGF Geleidehonden aanwezig is. 'Kunnen honden darmkanker opsporen?' is een van de grote onderzoeksvragen waar KNGF Campus zich mee

bezighoudt. Vijf medische detectiehonden, de speurneuzen van KNGF Geleidehonden, trainen volop met ontlastingsmonsters van patiënten van het VU medisch centrum. In 2015 behaalde het illustere vijftal een mijlpaal. Dankzij hun ongeëvenaarde reukvermogen zijn zij inmiddels in staat om 80 procent van de ontlastingsmonsters met darmkanker aan te geven (sensitiviteit) en 96 procent van de kankervrije monsters van controlepersonen te negeren. Ter vergelijking: de huidige opsporingsmethode die ziekenhuizen hanteren, kent een sensitiviteitspercentage van slechts 65 tot 70 procent. Daarnaast is deze methode, in tegenstelling tot de medische detectiehonden, belastend voor de patiënt en niet zonder risico's. De tussentijdse resultaten zijn zeer bemoedigend en kunnen bij voldoende wetenschappelijk bewijs een doorbraak zijn. Daarom worden onze speurneuzen verder getraind tot een sensitiviteitsniveau van 90 procent. Dit gebeurt in een trainingsruimte waar zij niet met patiënten in aanraking komen, maar alleen met de geur van ontlasting via geprepareerde buisjes. In 2016 gaat de pilot de volgende fase in met nieuwe ontlastingsmonsters waarbij deze weer naar een hoger niveau wordt getild. Op termijn wil KNGF Campus met de detectiehonden een effectieve bijdrage leveren aan een vroege diagnostiek van darmkanker.

Lancering Instituut voor Antrozoölogie

Dierondersteunde interventies of Animal Assisted Interventions (AAI) in de zorg worden in Nederland steeds populairder. Vanwege het toenemend aantal interventies en het gebrek aan adequaat geschoolde krachten in Nederland, hebben cliënten op dit moment weinig garanties dat een aanbieder dierondersteunde interventie op een doelgerichte, professionele en veilige manier kan inzetten. Daarnaast bestaat het risico dat zonder toezicht of kwaliteitscontrole het welzijn van cliënten en dieren niet gewaarborgd is.

Het Instituut voor Antrozoölogie, dat in 2015 werd

opgericht onder leiding van prof. dr. Marie-José Enders-Slegers, hoogleraar Antrozoölogie aan de Open Universiteit in Heerlen, wil bijdragen aan de professionalisering van dierondersteunde interventies in de zorg, het onderwijs en bij coaching. Het instituut gaat onderzoek doen, onderwijs aanbieden en zich sterk maken voor een systeem van certificering van professionals. KNGF Campus deelt de zorg over de huidige situatie van de therapeutische inzet van dieren in de zorgverlening. Zij is daarom mede-oprichter van dit nieuwe kennisinstituut en heeft zitting in het bestuur van de stichting waarin het instituut is ondergebracht.

Positieve resultaten onderzoek naar effect van PAWS

KNGF Geleidehonden werkte in 2015 op meerdere terreinen samen met de Open Universiteit in Heerlen. De afgelopen vier jaar voerde prof. dr. Marie-José Enders-Slegers een studie uit naar de effecten van de KNGF-workshop PAWS (Parents Autism Workshops & Support). Deze speciaal voor ouders van autistische kinderen ontwikkelde cursus leert hen om hun eigen huishond waar mogelijk constructief in te zetten ten behoeve van het kind. In 2015 werd de studie afgerond en kwam vast te staan dat gedragsaspecten van kinderen met autisme positief worden beïnvloed door PAWS. Het onderzoek had drie meetmomenten: bij de start van de workshop, drie maanden na de workshop of de aanschaf van de hond, en zes tot negen maanden daarna. Hieruit bleek onder meer dat de zelfredzaamheid, het zelfgevoel en het sociaal gedrag van het kind significant toenemen. Woede-uitbarstingen, wegren- en herhalingsgedrag nemen juist af. Er werd ook onderzocht of de speciale inzet van de hond verlichting brengt in de opvoedingsstress die de meeste ouders van kinderen met autisme ervaren. Hierin bleek geen duidelijke verandering waarneembaar te zijn.

Effect buddyhond wetenschappelijk onderbouwen

KNGF Geleidehonden onderzoekt ook het effect van honden die al langer als zorghond van KNGF Geleidehonden actief zijn. De eerste (oud-) geüniformeerden met een posttraumatische stressstoornis (PTSS) hebben weer bewegingsvrijheid gekregen dankzij een buddyhond. Met sommige buddyhondenbazen gaat het dusdanig goed, dat ze inmiddels als ambassadeur voor KNGF Geleidehonden aan de slag zijn. In 2015 werden er op drie momenten metingen uitgevoerd bij de deelnemers aan het onderzoek. Er is meer onderzoek nodig om vast te kunnen stellen wat precies de effecten zijn op de kwaliteit van leven. KNGF Campus zorgt ervoor dat die onderzoeksresultaten er komen. Wat onze honden teweeg brengen, wil KNGF Geleidehonden wetenschappelijk kunnen onderbouwen. Dat is belangrijk voor de geloofwaardigheid en als bewijsvoering voor bijvoorbeeld financiers. Daarnaast staat het dierenwelzijn hoog in het vaandel. KNGF Geleidehonden wil er zeker van zijn dat de projecten op het gebied van mens-dierrelaties nooit ten koste gaan van de hond.

Nederland raakt verslingerd aan doppen sparen

Overgewaaid van onze zuiderburen; plastic doppen sparen om de opleiding van geleidehonden te bekostigen. In 2015 lukte het de afdeling Filantropie om de logistiek rondom alle ingezamelde plastic doppen op poten te zetten. Met succes, er zijn inmiddels duizenden actieve spaarders. Doordat er massaal gehoor werd gegeven aan de oproep om ons hierbij te helpen, konden we de doppenspaaractie in 2015 grootschalig uitrollen. Mensen kunnen hun gespaarde doppen inleveren bij de verschillende inzamelpunten. Als daar minimaal tien vuilniszakken met doppen staan, komen chauffeurs, allemaal vrijwilligers, de doppen met busjes ophalen. Zij brengen de zakken naar opslagdepots waarvan er in 2015 drie



in Nederland zijn. Daar staan zeecontainers en als die vol zijn gaan de doppen naar de kunststofverwerker die per kilo uitbetaalt. In 2015 werd 40.000 kilo aan doppen gerecycled. Daarmee konden we twee keer de basisopleiding van een toekomstige geleidehond bekostigen!

Geleidehonden Light Night 2015

Met het lichtkunstwerk 'Filos' maakte KNGF Geleidehonden deel uit van het Amsterdam Light Festival 2015. Het kunstwerk bestond uit losse panelen die samen de hondensnuit van Filos vormden (vriend in het Grieks). De hondenkop werd verlicht met een speciale lichtprojectie, opgebouwd uit ingezonden foto's van donateurs. De opbrengst van de deelname aan het Amster-

dam Light Festival bedroeg € 12.220,-. Naast financiële steun kreeg KNGF Geleidehonden door het bijzondere kunstwerk veel aandacht in de media en honderdduizenden bezoekers van het festival konden het lichtobject aanschouwen.

KNGF Geleidehonden meest gewaardeerd!

Ruim honderd bekende goede doelen laten jaarlijks hun bekendheid, imago en betrouwbaarheid bij het Nederlandse publiek onderzoeken door de zogenaamde Chari-barometer. KNGF Geleidehonden stond op nummer 1 als 'meest gewaardeerde fondsenwervende organisatie van 2015' volgens het rapport en op nummer 3 als het gaat om betrouwbaarheid.

KNGF GELEIDEHONDEN EN DUURZAAMHEID



KNGF Geleidehonden voert de activiteiten uit met groot respect voor de mens, het dier en het milieu. Dat blijft niet bij mooie woorden alleen. In al het handelen staat maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen centraal. Daarbij wordt voorrang gegeven aan leveranciers met een duurzaamheidsbeleid en die duurzame goederen leveren en ook bereid zijn om ons tegemoet te komen in de kosten. Uitgangspunt daarbij is altijd dat dit niet ten koste mag gaan van de kwaliteit. Waar mogelijk zijn de afgelopen jaren energiezuinige maatregelen doorgevoerd. Een paar voorbeelden: de bedrijfsauto's zijn merendeels hybride en de ritten worden zo efficiënt mogelijk gepland om CO₂-uitstoot te beperken. Het afval wordt gescheiden aangeboden. In het gebouw is geen airconditioning en alle verlichting, computers en beeldschermen worden aan het einde van de dag uitgeschakeld. Bovendien wordt gebruik gemaakt van energiezuinige apparatuur en van milieuvriendelijke schoonmaakproducten.

Energiezuinige kantoren en kennels

KNGF Geleidehonden streeft naar het inkopen van producten en materialen met een milieukeurmerk of die fair trade, recyclebaar, bio-gecertificeerd, energie-efficiënt of streekgebonden zijn. In de bedrijfskantine zijn biologische etenswaren en scharrelvlees verkrijgbaar. Voor de honden in de kennel is gekozen voor duurder maar duurzaam speelgoed. De keuze voor een leverancier of product is altijd een weloverwogen afweging van wat het beste is voor de medewerkers, onze honden, de omgeving en het milieu. Zo is de bedrijfskleding stevig, comfortabel en duurzaam geproduceerd en heeft zij ook een lange levensduur. Geleidehondenbazen en puppypleeggezinnen kunnen de e-learning raadplegen voor tips en adviezen. Dit online educatieve systeem vervangt de papieren naslagwerken. De e-learning is makkelijker up-to-date te houden, zonder papier te verspillen. Het kantoorpersoneel print op gerecycled papier. Bij de selectie van producten voor de webshop is duurzaamheid de leidraad.



Nog even wachten op de zonnepanelen

Bepaalde kostbare duurzame maatregelen, zoals het installeren van zonnepanelen op de kennel, hebben in 2015 vertraging opgelopen. Door aanhoudende lekkage van het dak is er een constructiefout aan het licht gekomen. In 2016 krijgt de kennel daarom een nieuw dak dat geschikt is voor zonnepanelen.

Renault Nederland heeft laten weten dat de elektrische Renault Kangoo Z.E. nog een jaar langer gratis gebruikt mag worden. Zo kan KNGF Geleidehonden zich verder verdiepen in de 'stille' auto ten behoeve van haar geleidehondenbazen. Dat is belangrijk, omdat een hond niet kan beoordelen hoe snel het verkeer nadert.

Streven naar A-label

Zoals verderop in het jaarverslag staat beschreven, voert KNGF Geleidehonden een open, transparant, duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid waarbij veiligheid en continuïteit optimaal worden gecombineerd met een goed rendement. Als het gaat om energieverbruik, beschikt KNGF Geleidehonden momenteel over een B-label. Het streven is om

hier een A-label van te maken. Door de verbreding die enkele jaren terug is ingezet, waardoor er nu meer soorten honden zijn, zoals assistentiehonden en buddyhonden, die ingezet kunnen worden, is het afkeuringpercentage fors omlaag gegaan. Ook dat is een verduurzaming van de bedrijfsvoering.

MVO-keurmerk

Vanuit de kernwaarden; respect, betrokkenheid, empathie, authenticiteit en saamhorigheid is er continu aandacht voor mens, dier en milieu. Natuurlijk blijft altijd het welzijn van de honden hoog in het vaandel. Door het verbeteren van de mobiliteit, zelfstandigheid en kwaliteit van leven van onze geleidehondenbazen, levert KNGF Geleidehonden een positieve bijdrage aan de samenleving. Daarnaast is het streven om binnen afzienbare tijd een klimaatneutrale organisatie te worden. Een volgende stap die in deze richting gemaakt wordt, is het behalen van een MVO-keurmerk. Het traject dat afgelegd moeten worden om voor dit duurzaamheidskeurmerk in aanmerking te komen, wordt in de tweede helft van 2016 gestart.

SOCIALE PARAGRAAF

KNGF Geleidehonden heeft ultimo 2015 94 medewerkers (83,1 fte) in dienst, van wie 73 vrouwen en 21 mannen. De organisatie heeft een eigen cao die is gebaseerd op het loonstelsel van de cao Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening. In 2015 werd er een nieuwe cao van kracht.

In het verslagjaar verlieten twaalf mensen de organisatie en kwamen er vijftien nieuwe werknemers in dienst. Deze verhoging van het aantal werknemers was het gevolg van groei en uitbreiding van de diensten. Het gemiddelde ziekteverzuim was in 2015 4,35%. Het ziekteverzuim werd negatief beïnvloed door twee langdurige ziektegevallen.

Lange dienstverbanden

Personeelsbeleid krijgt binnen de organisatie veel aandacht. Het blijkt dat werknemers zeer loyaal zijn aan de organisatie en haar doelstelling. Dienstverbanden van tien tot vijftien jaar of zelfs veel langer zijn geen uitzondering. In 2015 was er zelfs een bijzondere jubilaris: een van de medewerkers was maar liefst veertig jaar in dienst. De lange dienstverbanden, in combinatie met het feit dat veel van de werkzaamheden binnen de organisatie fysiek belastend zijn, hebben ervoor gezorgd dat er een leeftijdsbewust personeelsbeleid wordt gehanteerd. Uitgangspunt van dit beleid is dat medewerkers tot aan het pensioen kunnen blijven werken en dat de expertise en ervaring behouden blijven voor de organisatie.

Tevens opleidingscentrum voor medewerkers

KNGF Geleidehonden vervult de rol van opleidingscentrum voor het personeel dat zich bezighoudt met de opleiding van de geleidehonden. Tijdens een driejarige opleiding – zowel intern als extern – wordt de leerling-trainer opgeleid tot volwaardig geleidehondeninstructeur die is geschoold in alle facetten van het opleiden en afleveren van geleidehonden aan mensen met

een beperking. Daarnaast worden alle medewerkers in staat gesteld en aangemoedigd cursussen of opleidingen te volgen ter verdieping en/of ondersteuning van hun werk.

Meer mensen met een beperking aan het werk

Sinds begin 2015 is de Participatiewet van kracht, waarmee de overheid meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk wil krijgen. Dat is een uitstekende ontwikkeling. Veel te lang zijn mensen met een handicap of stoornis benaderd vanuit het perspectief van zorg in plaats van participatie. 'Meedoen' en 'erbij horen' zijn al decennialang stevig verankerd in de missie van KNGF Geleidehonden. Binnen de organisatie worden, vanzelfsprekend waar mogelijk, mensen met een beperking aan de slag geholpen. Het liefst in reguliere banen of anders via beschut werk. In 2015 waren in totaal vier collega's met een beperking aan het werk (in loondienst, op uitzendbasis, in een werkervaringsplek en als vrijwilliger).



MISSIE EN ACTIVITEITEN

Als Nationale Zorghonden Autoriteit behoort het tot de missie om zo veel mogelijk mensen met een beperking een beter leven te geven met een speciaal opgeleide hond. Een geleidehond, assistentiehond of buddyhond vergroot hun bewegingsvrijheid en zelfstandigheid. De verschillende soorten honden bieden meer kwaliteit van leven; simpelweg levensgeluk.

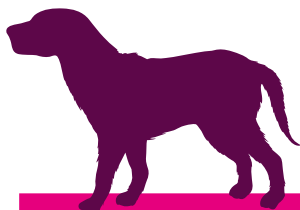
Activiteiten

KNGF Geleidehonden houdt zich onder meer bezig met:

- het in eigen beheer fokken, socialiseren en opvoeden van (geleide)honden in wording;
- het opleiden van honden tot blindengeleidehond voor mensen met een visuele beperking;
- het opleiden van honden tot autismegeleidehond voor gezinnen met een kind met een autismespectrumstoornis;
- het opleiden van honden tot assistentiehond voor mensen met een motorische beperking;
- het opleiden van honden tot buddyhond voor kinderen met een (visuele) beperking of (oud-)geüniformeerden met een posttraumatische stressstoornis (PTSS);
- het instrueren, begeleiden en adviseren van mensen met een visuele of andere beperking tot een verantwoord gebruik van de (geleide)honden;
- het opleiden van geleidehondeninstructeurs;
- het meewerken aan onderzoeksprojecten ter verbetering van de gezondheid en het gedrag van de (geleide)hond;
- het vastleggen, beheren, uitbreiden en delen van de kennis op het snijvlak van hond en handicap;
- het initiëren en participeren in wetenschappelijk onderzoek ter uitbreiding en verbetering van de dienstverlening;
- het onderzoeken of honden getraind kunnen worden om darmkanker in een vroeg stadium op te sporen door geurdetectie;
- het onderzoeken of meer soorten honden ingezet kunnen worden bij mensen met een beperking;
- het geven van voorlichting over het werk van KNGF Geleidehonden en de functie van een (geleide)hond;
- het werven van fondsen om de activiteiten te financieren;
- het opkomen voor de belangen van de doelgroepen die worden bediend met de inzet van een speciaal opgeleide hond.



RESULTATEN IN CIJFERS



	2015	2014	2013
Puppy- en pleeggezinnenzorg			
Fokteven	38	36	33
Dekreuen	11	13	12
Geboren nesten	21	19	21
Zelfgefokte pups	142	147	155
Aangekochte pups	46	41	19
Totaal aantal pups	188	188	174

Zelfgefokte pups per ras			
Labrador retriever	81	87	60
Kruising labrador en golden retriever	28	38	45
Kruising Duitse herder en labrador retriever	9	-	10
Golden retriever	7	9	20
Kruising golden retriever en border collie	-	6	10
Kruising Duitse herder en golden retriever	17	7	10

Training & Cliëntenzorg			
Honden in opleiding genomen	136	151	116

Afleveringen			
Blindengeleidehonden	93	80	75
Autismegeleidehonden	10	12	13
Assistentiehonden	12	7	7
Buddyhonden PTSS	11	11	2
Buddyhonden overig	25	16	9
Totaal afgeleverde combinaties	151	126	106

Aantal actieve combinaties	616	565	528
-----------------------------------	------------	------------	------------

Aantal afgestudeerde instructeurs	1	1	1
--	----------	----------	----------

PAWS (Parents Autism Workshops & Support)			
Aantal workshops	7	6	6
Aantal gezinnen tijdens workshops	62	65	57
Terugkomdagen	1	3	2
Aantal gezinnen terugkomdagen	8	25	21

FINANCIËLE RESULTATEN

Het boekjaar 2015 is afgesloten met een negatief resultaat van afgerond € 0,3 mln. In de begroting voor dat jaar werd rekening gehouden met een negatief resultaat van afgerond € 0,7 mln. Per saldo is dit dus een beter resultaat van afgerond € 0,4 mln. Een specificatie van deze resultaten:



(bedragen x € 1.000,-)

Baten/lasten	2015		
	Begroting	Realisatie	Vershil
Totaal baten	8.766	9.381	615
Totaal lasten	9.428	9.671	243
Resultaat	-662	-290	372

In bovenstaande opstelling zijn de toevoegingen en onttrekkingen aan de (bestemmings)-reserves en -fondsen buiten beschouwing gelaten.

Het verschil tussen het begrote en werkelijke resultaat van afgerond € 0,4 mln. wordt dus veroorzaakt door enerzijds hogere baten van afgerond € 0,6 mln. en anderzijds hogere lasten van afgerond € 0,2 mln. De hogere baten van € 0,6 mln. zijn toe te schrijven aan € 1,3 mln. meer baten uit fondsenwerving die nagenoeg geheel toe te wijzen aan de baten uit nalatenschappen. De beleggingen brachten in 2015 € 0,6 mln. minder op dan begroot; daarnaast waren er ook minder vergoedingen voor afgeleverde geleidehonden van € 0,1 mln. De totale lasten overschrijden met een bedrag van € 0,2 mln. het beschikbaar gestelde budget. Dit verschil bestaat uit een reeks van budget onder- en overschrijdingen. In de toelichting op de staat van baten en lasten worden de belangrijkste verschillen nader toegelicht.

De vergelijking van de werkelijke baten en lasten over 2015 met die van 2014 levert het volgende overzicht op:



(bedragen x € 1.000,-)

Baten/lasten	Realisatie		
	Realisatie 2015	Realisatie 2014	Vershil
Totaal baten	9.381	8.674	707
Totaal lasten	9.671	8.380	1.291
Resultaat	-290	294	-584

De werkelijke baten van 2015 komen ten opzichte van de baten van 2014 (afgerond) € 0,7 mln. hoger uit. Met uitzondering van de baten uit beleggingen (€ 1,0 mln. minder baten dan begroot) nemen de andere baten in 2015 toe. De baten uit fondsenwerving nemen toe met € 1,5 mln. en de bijdragen van zorgverzekeraars met € 0,2 mln.

De werkelijke lasten nemen in 2015 ten opzichte van 2014 per saldo met (afgerond) € 1,3 mln. toe. De grootste stijging van de kosten is toe te schrijven aan hogere lasten van de vaste personele bezetting (€ 0,6 mln.). Daarnaast hogere lasten van voorlichting (€ 0,3 mln.), van uitbesteed werk aan externe trainers/instructeurs (€ 0,1 mln.) van fokken en socialiseren van pups (€ 0,1 mln.) alsmede hogere huisvestingslasten (€ 0,1 mln.).

Vorenstaande baten en lasten hebben zowel betrekking op de activiteiten van stichting KNGF (KNGF Geleidehonden) als op die van stichting KICK (KNGF Campus).

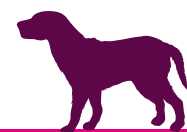
Vóór toerekening van de exploitatiekosten van KNGF Campus (stichting KICK) aan KNGF Geleidehonden (stichting KNGF) zijn de exploitatieresultaten van deze twee stichtingen als volgt in beeld te brengen:

(bedragen x € 1.000,-)

Exploitatieresultaten	Realisatie		
	Begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Stichting KNGF (sec)	-362	-50	609
Stichting KICK (Campus)	-300	-240	-315
Totaal	-662	-290	294

Het exploitatieresultaat van stichting KICK is in 2015 en in 2014 na toerekening nul.

BESTEDINGSPERCENTAGES



	Realisatie		
	Begroting 2015	Werkelijk 2015	Werkelijk 2014
Doelbestedingspercentage van de baten Bestedingen aan doelstellingen / totale baten	84,8	82,1	75,7
Doelbestedingspercentage van de lasten Bestedingen aan doelstellingen / totale lasten	78,9	79,6	78,3
Percentage beheer en administratie Beheer en administratie / totale lasten	7,0	7,5	7,8
Fondsenwervingspercentage Kosten eigen fondsenwerving / baten eigen fondsenwerving	20,7	15,7	18,2

De CBF-norm voor fondsenwerving is 25%, KNGF Geleidehonden blijft daar ruim onder.

VOORUITBLIK 2016

“Ik hoop zo dat u vernieuwend blijft”, luidde de boodschap van minister Schippers aan KNGF Geleidehonden. Het opleidingscentrum is zeker van plan om vooral door te gaan met innoveren. Verschillende onderzoeken worden in 2016 voortgezet. De medische detectiehonden gaan aan de slag met nieuwe ontlastingsmonsters waardoor zij een grotere diversiteit van geuren krijgen aangeboden en er meer informatie kan worden ingewonnen over het opsporen van darmkanker door de hondenneus. Ook wordt bekeken of er meer honden voor deze speciale taak kunnen worden opgeleid.

Al enige tijd terug is KNGF Campus gestart met het onderzoek naar de inzet van speciaal opgeleide honden bij jonge, thuiswonende mensen (40-65 jaar) met Alzheimer. In 2016 ligt de nadruk op het achterhalen in hoeverre de hond de kwaliteit van leven van jonge mensen met dementie kan verbeteren, dan wel verlichting kan bieden voor de mantelzorger, zodat patiënten mogelijk langer thuis kunnen wonen.

De inzet van zorghonden bij zorgorganisatie Philadelphia loopt begin 2016 ten einde, wordt in 2016 geëvalueerd en mogelijk uitgebreid naar andere locaties.

Naast het trainings- en begeleidingstraject voor ouders van kinderen met autisme (PAWS), wordt een soortgelijke workshop ontwikkeld voor (oud-) geüniformeerden met PTTS.

Personeel

Voor de aankomende jaren wordt verwacht dat het vaste personeelsbestand verder zal groeien van 79 fte's in 2015 naar 92 fte's in 2020.

Groei in pups en afleveringen

De benodigde toestroom van jonge honden voor 2016 is al in 2014 en 2015 gefokt. De pups die in 2016 het levenslicht zien, worden in de jaren 2016 en 2017 opgeleid en afgeleverd. In 2016 worden in totaal tweehonderd pups gefokt en/of aangekocht.

Dit betekent een groei van twaalf pups ten opzichte van 2015. Daarnaast richt de fokkerij zich het komende jaar op de selectie van een groot aantal nieuwe fokhonden. Uit het bestand van pups die in 2015 zijn geboren, hoopt KNGF Geleidehonden vijftien nieuwe fokhonden in 2016 te kunnen aanhouden.

Qua aflevering van het aantal honden, wordt in 2016 ook ingezet op groei. Het streven is om vijftien autismegeleidehonden en twintig buddyhonden af te leveren in 2016 en ook meer mensen te helpen door het leveren van een assistentiehond, te weten twaalf. Het grootste aantal honden dat wordt afgeleverd, blijven de blindengeleidehonden. Ook in 2016 willen we weer tachtig blindengeleidehonden opleiden en plaatsen bij iemand met een visuele beperking.

Inlooppreekuur en extra hondenactiviteiten

De afdeling Puppy- en pleeggezinnenzorg start in 2016 met een maandelijks inlooppreekuur voor pleeggezinnen. Tijdens deze open middag kunnen pleeggezinnen samen met de PPZ-instructeurs werken aan allerlei soorten appèl en kunnen de honden ruiken aan het latere leven in de kennel. Met deze gewinningssessies hopen we dat de overgang voor de honden van het pleeggezin naar de kennel nog gemakkelijker wordt.

De honden die tijdens hun opleiding in de kennel verblijven, krijgen in het weekend meer hondenactiviteiten aangeboden. Dit plan is ingezet in de laatste maanden van 2015 en wordt in 2016 verder ontwikkeld. Door middel van denk-, zoek- en apporteespellen worden gaan we de honden in de weekenden mentaal uitdagen. We doen dit om de honden meer bezig te houden, geluidsoverlast tegen te gaan en het welzijn van de honden te verhogen.

Het nieuwe geleidetuig is klaar voor gebruik

In 2016 presenteren we ons geheel vernieuwde

blindengeleidehondentuig en de bijbehorende beugel. Dit lijkt wellicht een triviale gebeurtenis, maar de wens om het uit de jaren tachtig stammende tuigontwerp te vervangen, speelt al lang. In het verleden zijn verschillende initiatieven genomen om het draagcomfort voor de hond en het gebruikscomfort voor de baas ingrijpend te verbeteren. Vanwege de beperkte oplagen en de pittige ontwikkelingskosten bleven voorstellen van zowel commerciële leveranciers als van geleidehondenscholen zonder succes. Voor de ontwikkeling van het tuig en de beugel is een extern industrieel ontwerpbureau ingeschakeld. Een projectsponsor heeft geholpen met de financiering van het traject. Op basis van verbeterpunten die door geleidehondenbazen zijn aangedragen, is het ontwerpbureau er in 2015 in geslaagd om een radicaal verbeterd geleidehondentuig en -beugel te ontwerpen die voldoen aan de eisen van deze tijd. Het product wordt in 2016 gefaseerd uitgeleverd en verder doorontwikkeld.

KNGF Geleidehonden zet haar deuren open

In 2015 is een start gemaakt met het organiseren van relatiedagen op het opleidingsterrein in Amstelveen. Deze succesvolle activiteit zal in 2016 worden voortgezet. Door onze achterban een kijkje achter de schermen te geven, willen wij nog meer vertrouwen genereren en de band verder verstevigen. Daarnaast bieden wij met de eerste geleidehondenbeleving ter wereld belangstellenden een unieke ervaring, waarbij zij aan den lijve ondervinden wat een geleidehond voor de geleidehondenbaas betekent. KNGF Geleidehonden richt zich daarbij op de brede kring van geïnteresseerden, betrokkenen en vrienden die wij met een bezoek aan onze organisatie uitnodigen om ons te steunen.

Met het nieuwe CRM-systeem (Customer Relationship Management) kan in 2016 veel beter de impact gemeten worden van de activiteiten, ons donateursbestand analyseren en gerichte acties

worden ondernomen om op maat met de achterban te communiceren.

Realisatie (her-)nieuwbouw

De voorgenomen nieuwbouwplannen zijn na heroverweging niet doorgezet, waarna is gezocht naar alternatieven met een lager investeringsbedrag. Uiteindelijk is eind 2015 de keuze gemaakt om binnen de bestaande gebouwen de benodigde uitbreiding van kantoorruimte te vinden en bij het ter perse gaan van dit jaarverslag kan worden gemeld dat de eerste renovatieactiviteiten zijn begonnen. Eind 2016 is het hele project naar verwachting afgerond en is de organisatie qua gebouwen voor de komende tien tot vijftien jaar weer goed geoutilleerd.

Investeringsen

In 2016 worden belangrijke investeringen gedaan in; vernieuwing dak (ca. € 40.000), vervanging 6 personenauto's (ca. € 130.000), extra parkeerplaatsen op achterterrein (€ 25.000), uitbreiding functionaliteit software pakket 'Tommy' (ca. € 80.000), verbouwing oude kennelgebouw tot kantoren (ca. € 750.000) en plaatsen zonnepanelen op oude en nieuwe kennel (ca. € 130.000).

Onderzoek naar robot variant

Op het gebied van technische innovatie verkent KNGF Campus in 2016 het terrein van de robotica. Er wordt gekeken of en in welke mate een robot





als alternatief of aanvulling op de blindengeleidehond kan dienen op het gebied van mobiliteit en oriëntatie. Onder andere om cliënten die niet in aanmerking komen voor een geleidehond (omdat zij bijvoorbeeld niet genoeg werkaanbod voor de hond hebben of omdat de leefsituatie niet geschikt is voor een hond) toch een oplossing te kunnen bieden, waardoor ook voor deze groep de kwaliteit van leven kan verbeteren. De andere variant waar KNGF Campus haar pijlen in 2016 op richt, is de aaibare robot variant. Hierbij wordt nagegaan welke zorgfunctie deze versie kan vervullen of het eenzaamheid kan bestrijden en welke therapeutische werking deze variant heeft.

Navigatie-app als aanvulling op de blindengeleidehond

In 2014 is de samenwerking gestart met het Radboud Reshape & Innovation Center in Nijmegen om te onderzoeken of er een navigatie-app kan worden ontwikkeld als aanvulling op de blindengeleidehond. Alle inspanningen tot dusver hebben geleid tot een 'proof of concept'. In 2016 ontwikkelt KNGF Campus een prototype waarbij de

focus ligt op kloktijden-navigatie. Het gebouw van KNGF Geleidehonden wordt daarbij ingezet als testlocatie. Dit gebeurt onder andere door het gebouw te voorzien van iBeacons. Dit zijn zenders die via bluetooth communiceren met het mobiele apparaat om de app mee te testen. Ook wordt bekeken of een NS-station kan dienen als een soortgelijke testlocatie.

Internationale samenwerking

KNGF Geleidehonden is niet alleen nationaal, maar ook internationaal actief. Tweejaarlijks vindt er een bijeenkomst plaats van de International Guide Dog Federation (IGDF). Het volgende congres staat gepland in mei 2016 in Kroatië. Een aantal medewerkers van KNGF Geleidehonden zal aanwezig zijn op dit driedaagse evenement, dat wordt georganiseerd door de Kroatische collega-school. Zij zullen onder andere enkele lezingen en workshops verzorgen en aansluitende vergaderingen bijwonen. Op deze manier kan nog meer kennis en ervaringen gedeeld en opgedaan worden, zodat die weer kunnen worden ingezet voor de eigen missie.

VERANTWOORDING

In 2015 is de raad van toezicht vijf keer bijegekomen, vier keer om te vergaderen en een keer voor een strategische sessie. De directeur is bij deze bijeenkomsten aanwezig geweest. In de bijeenkomst van december heeft de raad van toezicht ook in afwezigheid van de directeur vergaderd om het eigen functioneren en dat van de directeur te evalueren. De conclusie van de evaluatie is dat de communicatie goed verloopt en dat de samenwerking met de directeur prima is. Traditioneel gezien vindt de bijeenkomst van de raad van toezicht en de ondernemingsraad in december plaats. Door omstandigheden is deze verschoven naar maart 2016.

De verantwoording van de directie en het toezicht van de raad van toezicht op de directie richten zich onder andere op de vraag of:

- de activiteiten van de stichting zijn gericht op realisatie van de doelstelling van de stichting;
- de beschikbare middelen efficiënt en effectief worden besteed;
- de methoden ter verkrijging van middelen voor de doelstelling efficiënt, effectief en verantwoord zijn;
- zorgvuldig wordt omgegaan met vrijwilligers die hun diensten aanbieden;
- de gehele stichtingsorganisatie professioneel functioneert en adequaat wordt beheerd.

De externe accountant, benoemd door de raad van toezicht, kan over zijn verklaring betreffende de getrouwheid van de jaarrekening worden bevraagd door de raad van toezicht. Hij woont de vergadering van de raad van toezicht bij waarin over de vaststelling/goedkeuring van de jaarrekening wordt besloten. De accountant rapporteert zijn bevindingen betreffende de jaarrekening aan de directie en de raad van toezicht.

KNGF Geleidehonden legt op een zo transparant mogelijke wijze verantwoording af over de beste-

ding van de middelen. De organisatie heeft ook in 2015 haar werkzaamheden uitgevoerd en verantwoord conform de eisen van Goede Doelen Nederland (voorheen VFI), respectievelijk het Reglement CBF-Keur. In 2015 is er een toetsing geweest van het CBF-keurmerk. Deze is goed gegaan en verlengd. KNGF Geleidehonden voldoet als eerste geleidehondenschool ter wereld aan de ISO-norm voor Zorg en Welzijn (officieel NEN-EN 15224) en de ISO 9001-norm. De certificaten zijn toegekend door certificerende instelling DNV - GL. Ten aanzien van de algehele financiële verantwoording van de organisatie gelden de regels van de jaarverslaggeving voor fondsenwervende instellingen (RJ 650). Daarnaast gelden de lidmaatschapseisen van de International Guide Dog Federation, die periodiek worden getoetst. In 2015 is het lidmaatschap nog steeds van kracht en heeft er geen toetsing plaatsgevonden.

VERANTWOORDINGSVERKLARING

De organisatie onderschrijft de drie principes van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen, te weten een scheiding van toezicht houden en besturen, optimale besteding van middelen en omgang met belanghebbenden. Per principe wordt hierna uitgewerkt hoe dit binnen KNGF Geleidehonden is verankerd.

1. SCHEIDEN TOEZICHT HOUDEN EN BESTUREN

Taak en werkwijze van de directie

De eenhoofdige statutaire directie is verantwoordelijk voor het bepalen van het beleid, de strategie en het vaststellen van de begrotingen. Daarnaast is de directie verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding die deels is gedelegeerd aan de leden van het managementteam. De directeur legt verantwoording af aan de raad van toezicht. Per 31 december 2015 bestond de directie uit mevrouw mr. E.C. Greve.

- De directie heeft in het bijzonder tot taak het strategisch beleid, de algemene coördinatie en de externe representatie op te zetten. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor de inhoudelijke en administratieve kwaliteitsbewaking en het personeelsbeleid.
- De directie presenteert maandelijks de kengetallen van de organisatie aan de raad van toezicht en brengt elk kwartaal een financieel verslag uit aan de raad van toezicht.
- De directie vergadert wekelijks met de vier afdelingshoofden in het managementteam (mt)-overleg. Het mt-overleg heeft geen besluitvormende bevoegdheid; wel worden besluiten van de directie zo veel mogelijk in het mt-overleg genomen en vervolgens als zodanig vastgelegd.
- De directie ontvangt een bezoldiging conform de richtlijn die door Goede Doelen Nederland (voorheen VFI) is opgesteld en voortvloeit uit de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen.

Taak en werkwijze van de raad van toezicht

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid en de strategie van de directie, het financiële bestuur en op de algemene gang van zaken bij KNGF Geleidehonden.

- Het toezicht strekt zich uit tot:
 - a. de realisatie van de doelstellingen van KNGF Geleidehonden;
 - b. de strategie en de risico's die verbonden zijn aan de activiteiten;
 - c. de opzet/de werking van de interne systemen voor risicobeheersing en controle;
 - d. de financiële verslaglegging.
- De raad van toezicht vergadert ten minste eenmaal per kwartaal en soms vijf tot zes keer per jaar, afhankelijk van de omstandigheden. De directie legt daarbij verantwoording af aan de raad van toezicht.
- Tot de jaarstukken van de stichting behoort een verslag van de raad van toezicht waarin opgave wordt gedaan van de werkzaamheden in het boekjaar in overeenstemming met de bepalingen van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen. In het verslag worden van alle leden de relevante gegevens vermeld (personalia, beroep, nevenfuncties, tijdstip van eerste benoeming en de bijbehorende termijn).
- De raad van toezicht bespreekt ten minste eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van de directeur het eigen functioneren (als geheel en dat van de individuele leden).
- De raad van toezicht treedt op als werkgever van de directie. De raad van toezicht is verantwoordelijk voor de benoeming, het vaststellen van de arbeidsvoorwaarden, de schorsing en het ontslag van de directie en houdt toezicht op het functioneren. Jaarlijks wordt dit functioneren van de directie door de raad van toezicht geëvalueerd.
- De leden van de raad van toezicht genieten geen bezoldiging. De leden kunnen de gemaakte onkosten vergoed krijgen.

In 2015 zijn er geen wisselingen geweest in de samenstelling van de raad van toezicht. U vindt een overzicht van alle leden van de raad van toezicht op pagina 33.

Taak en werkwijze van de beleggingsadviescommissie

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van het strategisch beleggingsbeleid. Als klankbord en voor advies is de beleggingsadviescommissie ingesteld. De commissie heeft tot taak:

- adviseren bij het opstellen van het beleid;
- vooraf adviseren van de raad van toezicht bij het toezicht houden op de uitvoering van het beleggingsbeleid;
- adviseren bij het doen van aankopen of het verkopen van aandelen, obligaties en onroerende zaken;
- toezien op de naleving van het beleggingsbeleid zoals vastgesteld door de directie;
- achteraf controleren van het toezicht op het beleggingsbeleid door de raad van toezicht;
- het volgen van de prestaties van de externe vermogensbeheerder.

De beleggingsadviescommissie bestaat in 2015 uit de voorzitter (= de directeur van stichting KNGF), twee vertegenwoordigers uit de raad van toezicht en een externe adviseur. Het hoofd Financiën & Beheer van KNGF Geleidehonden neemt deel aan de vergaderingen van deze commissie; enerzijds als beheerder van de liquide middelen en als beheerder van de onroerend goed portefeuille anderzijds als ambtelijk secretaris van de commissie.

De leden van de beleggingsadviescommissie hebben in 2015 iedere maand vanuit de financiële administratie van stichting KNGF een financieel verslag van de beleggingen ontvangen, waarin de beleggingsresultaten en de ontwikkeling in de omvang van (delen van) het belegde vermogen zijn gerapporteerd.

In 2015 is de commissie twee keer bijeengeko-

men. In deze bijeenkomsten is samen met vermogensbeheerder Optimix (= beheerder effectenportefeuille) het beleggingsbeleid geëvalueerd. Uit die evaluatie is voortgekomen een voorstel voor de raad van toezicht inzake de beleggingsmix. Ook is in deze vergaderingen aandacht besteed aan het valutarisico c.q. het afdekken daarvan.

Er is regelmatig contact geweest tussen het hoofd Financiën & Beheer van stichting KNGF en de leden van de beleggingsadviescommissie. Deze contacten verliepen via e-mail. Goedkeuringen die via e-mail zijn gegeven, worden in een reguliere vergadering vastgelegd.

U vindt een overzicht van alle leden van de beleggingsadviescommissie op pagina 24.

Taak en werkwijze van de auditcommissie

De auditcommissie is belast met het houden van toezicht op de financiële gang van zaken binnen de stichting en met de toetsing van de werking van de interne administratieve organisatiecontrole, in het bijzonder de betalingsorganisatie. Deze commissie is een vaste commissie binnen de raad van toezicht en bestaat uit ten minste twee leden. De commissie heeft tot taak het houden van toezicht en de controle op de werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen, waaronder het toezicht op:

- de naleving van wet- en regelgeving;
- de werking van de beginselen van goed bestuur;
- de financiële informatievervalsing door de directeur;
- de naleving van aanbevelingen en de opvolging van opmerkingen van de externe accountant;
- het beleid van de directeur met betrekking tot fondsenwerving;
- de relatie met de externe accountant.

Ook heeft deze commissie tot taak het uitbrengen van advies aan de raad van toezicht over de jaarrekening, de (meerjaren-)begroting, het beleidsplan en belangrijke kapitaal-investeringen van de stichting.

Deze commissie is daarvoor in 2015 tweemaal bijeen geweest. De commissie bestaat in 2015 uit drie leden waarvan een de voorzitter. Aan de bijeenkomsten van deze commissie hebben in 2015 ook deelgenomen de directeur en het hoofd Financiën & Beheer. De vergadering van 24 april 2015 stond in het teken van het jaarverslag 2014, waaraan ook deelnam de extern accountant (de heer E. Breijer RA). Op de agenda van deze vergadering staan onderwerpen als de (meerjaren-) begroting, herontwikkeling oude kennel en hertoetsing CBF, het nieuwe validatiesysteem voor goede doelen. U vindt een overzicht van alle leden van de auditcommissie hieronder op deze pagina.



Rolverdeling commissies KNGF Geleidehonden

Onderstaand treft u de huidige samenstelling van de diverse commissies van KNGF Geleidehonden en bijgaand de daarbij behorende reglementen.

Beleggingsadviescommissie

- | | |
|---------------------------------------|-------------------------------------|
| • Mevrouw mr. E.C. Greve | (voorzitter) Bestuurder / directeur |
| • De heer A.J.S.M. Oudejans RA | Lid raad van toezicht |
| • De heer drs. K.J. Storm | Lid raad van toezicht |
| • De heer A.F. van der Sommen | Extern adviseur |
| (André Hollegie Ambtelijk secretaris) | |

Financiële auditcommissie

- | | |
|---|------------------------------------|
| • De heer A.J.S.M. Oudejans RA | (voorzitter) Lid raad van toezicht |
| • Mevrouw drs. A.S. Sipkens | Lid raad van toezicht |
| • Mevrouw prof. dr. M. Lückcrath-Rovers | Lid raad van toezicht |
| (André Hollegie Ambtelijk secretaris) | |

Remuneratiecommissie

- | | |
|--------------------------------|------------------------------|
| • De heer mr. M.E. Amson | Voorzitter raad van toezicht |
| • De heer A.J.S.M. Oudejans RA | Lid raad van toezicht |

2. OPTIMALE BESTEDING VAN MIDDELEN

De stichting streeft naar een goede balans tussen efficiëntie (doelmatigheid) en effectiviteit (doel-treffendheid). Naast de hoofddoelstelling houdt KNGF Geleidehonden zich bezig met het werven van fondsen om alle activiteiten te kunnen financieren. Uitgangspunt voor de fondsenwerving zijn de richtlijnen van Goede Doelen Nederland en het CBF-keur. Doordat zo veel mogelijk gebruik wordt gemaakt van sponsoring kan actief en doeltreffend fondsen worden geworven tegen relatief geringe kosten. In 2015 bedroegen de kosten 15,7% van de inkomsten uit fondsenwerving (volgens CBF-normen is 25% toegestaan).

Meerjarenbeleidsplan geeft richting

Er is een meerjarenbeleidsplan (inclusief de meerjarenraming) dat de beleidsdoelen en de financiële kaders aangeeft voor de komende jaren. Deze activiteiten vertalen zich in afdelingsoverstijgende organisatiedoelstellingen voor ieder kalenderjaar en in werkplannen voor de afdelingen. Op financieel gebied krijgen de plannen vorm in een nauwkeurig vastgelegde jaarbegroting. De raad van toezicht keurt deze (financiële) plannen goed.

Beleggingsbeleid

De jaarlijkse inkomsten uit fondsenwerving en vergoedingen van de zorgverzekeraars per afgeleverde hond zijn meestal niet voldoende om de jaarlijkse kosten te dekken. Het vermogen dat niet is vastgelegd in materiële vaste activa wordt belegd om rendement te genereren ter aanvulling van dit exploitatietekort. Het rendement van deze beleggingen wordt in principe jaarlijks besteed aan de doelstelling. Het uitgangspunt van het beleggingsbeleid is dat het belegde vermogen op peil blijft en de opbrengsten daarvan voldoende zijn om een verwacht negatief operationeel exploitatieresultaat te dekken. Er is gekozen voor een defensief tot zeer defensief beleggingsbeleid waarbij de risico's zo



veel mogelijk worden gespreid over verschillende beleggingsvormen. Er wordt een open, transparant, duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid gevoerd waarbij de vermogensbeheerder veiligheid en continuïteit zo goed mogelijk combineert met een goed rendement. KNGF Geleidehonden heeft het beheer van het vermogen uitbesteed aan Optimix Vermogensbeheer.

Bij de keuze van vermogensbestanddelen worden ethische en maatschappelijke uitgangspunten gehanteerd. Uitgesloten zijn beleggingen in landen en bedrijven die:

- een schadelijke invloed hebben op het milieu;
- gebruikmaken van kinderarbeid;
- gebruikmaken van dierproeven;
- verboden wapens bouwen of leveren;
- mensenrechten schenden;
- geboycot worden door de VN of de EU.

De vermogensbeheerder dient te voldoen aan de selectiecriteria:

- integer;
- onafhankelijk;
- professioneel;
- onder toezicht staan van de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Een overzicht van de beleggingen:

VERMOGENSBESTANDDELEN	31 DEC. 2015		31 DEC. 2014	
	x € 1.000,-	%	x € 1.000,-	%
Aandelen	7.182	28	4.936	19
Obligaties	13.929	53	16.873	66
Liquiditeiten	4.564	18	3.739	14
Onroerend goed	215	1	250	1
Totaal	25.890	100	25.798	100

Het profiel van de beleggingsportefeuille in 2015 verdient de kwalificatie 'matig defensief'.

Het rendement van de verschillende beleggingsportefeuilles is als volgt:

VERMOGENSBESTANDDELEN	BEGROOT 2015	WERKELIJK 2015	WERKELIJK 2014
Aandelen	6,0%	1,7%	14,8%
Obligaties	4,0%	0,6%	3,4%
Liquiditeiten	2,0%	0,9%	1,4%
Onroerend goed	3,0%	81,9%	6,3%
Totaal	4,0%	1,6%	5,4%

Risicobeleid

Ondernemen is risico nemen. Het is daarbij belangrijk dit zo afgewogen mogelijk te doen door risico's te inventariseren en te analyseren. KNGF Geleidehonden heeft de afgelopen jaren een risicomanagementbeleid ontwikkeld. De bedrijfsrisico's worden periodiek geactualiseerd. In het risicobeleid is onder meer opgenomen:

- het verzekeringsbeleid;
- de administratieve organisatie (procuratierege-ling);
- de interne controle;
- de controle door een externe accountant.

Het risicomanagement is onderdeel van het gevoerde beleid en ligt formeel vast in de onderdelen: strategie, operationeel, financieel en wet- en regelgeving. De directie is goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden in de branche en is van mening dat de interne risicomanagement- en controlesystemen waar- mee de organisatie brede risico's worden be-

heerst in 2015 adequaat hebben gewerkt. Het belangrijkste strategische risico voor KNGF Geleidehonden is het behoud van de reputatie, waarmee de fondsenwerving op peil kan worden gehouden en KNGF Geleidehonden haar kernta- ken kan uitvoeren."

3. OMGANG MET BELANGHEBBENDEN

KNGF Geleidehonden streeft naar tevredenheid van haar belanghebbenden. Personeel, cliënten, vrijwilligers en donateurs nemen daarbij een belangrijke plaats in. KNGF Geleidehonden beschikt over meerdere instrumenten om de tevredenheid van haar belanghebbenden te peilen. Periodiek (meestal tweejaarlijks) voert de stichting tevredenheidsonderzoeken uit onder haar medewerkers, vrijwilligers, cliënten, donateurs en andere partners.

Risico Inventarisatie & Evaluatie Personeel

In 2014 is er een nieuwe Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) uitgevoerd. Daaruit bleek dat de arbeidsrisico's binnen KNGF Geleidehonden beperkt zijn. Toch verdient een aantal punten extra aandacht. Aan de hand van de uitkomsten van de RI&E stelde het managementteam een plan van aanpak op ter verbetering van de kwaliteit van de arbeidsomstandigheden. In 2015 werd het plan van aanpak uitgevoerd.

De ondernemingsraad

Het personeel wordt bij de directie vertegenwoordigd door de ondernemingsraad (or). De or bestaat eind 2015 uit vijf leden die samen de meeste afdelingen van de organisatie vertegenwoordigen. In het verslagjaar kwam de or zes keer samen voor onderling overleg, zes keer voor overleg met de directie en een keer voor overleg met de raad van toezicht.

Fokgastgezinnen en puppypleeggezinnen

De hulp van vrijwilligers is voor KNGF Geleidehonden onmisbaar. Samen met het personeel vormen zij het belangrijkste kapitaal van KNGF Geleidehonden. Zonder overdrijving kan worden gesteld dat zonder de circa duizend vrijwilligers geen geleidehonden kunnen worden opgeleid. De fokgastgezinnen verzorgen de moederhonden en



de nesten pups die worden geboren. Zij staan dag en nacht klaar om deze toekomstige geleidehonden te verzorgen. Na zeven á acht weken worden de pups in puppypleeggezinnen geplaatst die de opvoeding en socialisatie gedurende het eerste levensjaar voor hun rekening nemen. Na een jaar neemt het pleeggezin afscheid van de hond, waarna deze in opleiding gaat. Hoewel de taak van fokgastgezin en van puppypleeggezin, zowel in fysieke als in emotionele zin niet gemakkelijk is, zijn er vele vrijwilligers die deze taak lange tijd, soms zelfs tientallen jaren, vervullen. Deze vrijwilligers zijn van cruciaal belang voor de geleidehondenvoorziening, omdat pups geboren en opgevoed in huiselijke omstandigheden een grote voorsprong hebben op honden die hun jeugd in kennels doorbrengen. De periode in het pleeggezin is de basis voor de verdere opleiding en een toekomst als trouwe, betrouwbare en stabiele geleidehond.

E-learning voor puppleeggezinnen

Een KNGF-pup opvoeden is geen eenvoudige opgave. Voor een goede theoretische ondersteuning werd de afgelopen tijd gewerkt aan een online leerprogramma. Dit programma volgde op de e-learning voor toekomstige geleidehondenbazen die al eerder met succes werd gelanceerd. Sinds begin 2015 hebben de puppleeggezinnen het programma in gebruik.

Ambassadeurs vertellen ons en hun verhaal

Veel van de voorlichting wordt gedaan door ambassadeurs van KNGF Geleidehonden. De ambassadeurs – geleidehondenbazen en puppleeggezinnen – geven overal in het land lezingen over het fenomeen geleidehond. Daarnaast helpen zij de stands te bemannen op beurzen en evenementen en verzorgen zij gastcolleges. De ambassadeurs zijn ervaringsdeskundigen. Dat maakt dat hun verhaal recht uit het hart komt. Zij kunnen als geen ander voor het voetlicht brengen wat het betekent om een geleidehond te hebben of een pup op te voeden.

In 2015 gaven de ambassadeurs 282 keer een voorlichting. Een prima resultaat. De stijging ten opzichte van 2014 kwam onder andere door een lichte groei van het aantal ambassadeurs en door de doppenactie die veel meer aanvragen opleverde.

Assisteren in de kennel of op kantoor

Daarnaast zijn er vrijwilligers die het professionele kennelpersoneel assisteren bij de verzorging van de honden. Ook zijn er vrijwilligers die kleine onderhoudsklussen voor hun rekening nemen, het kantoorpersoneel assisteren en vervoersdiensten verzorgen, bijvoorbeeld voor het halen of brengen van honden van en naar de dierenkliniek.

Inzamelpunten en doppenchauffeurs

Het afgelopen jaar nam het aantal vrijwilligers een grote vlucht vanwege de doppenactie. Circa

vijfhonderd vrijwilligers zijn inmiddels inzamel-punt of doppenchauffeur, die alle ingezamelde doppen naar de doppendepots vervoert.

Erkenning en waardering

Om hen te helpen hun taak goed te doen, worden puppleeggezinnen en fokgastgezinnen intensief begeleid. Zij kunnen op ieder moment van de dag, in noodgevallen zelfs 24/7, terecht voor ondersteuning. KNGF Geleidehonden doet haar uiterste best een goede relatie op te bouwen en te behouden, waardoor vrijwilligers zich betrokken en



gewaardeerd voelen. Wij streven naar een langdurige relatie met hen, omdat ervaring de kwaliteit van het vrijwilligerswerk ten goede komt. Om hen te informeren over de organisatie sturen wij regelmatig een relatiemagazine uit. Bij speciale gelegenheden zoals Kerstmis of Dierendag ontvangen de vrijwilligers een kleine attentie. Vanaf 2006 zijn wij begonnen om mensen die meer dan tien jaar actief zijn als vrijwilliger voor te dragen voor een Koninklijke onderscheiding. Een groeiend aantal vrijwilligers heeft inmiddels een koninklijk lintje ontvangen uit handen van de burgemeester van hun woonplaats. Zoals eerder vermeld, kreeg ook in 2015 een aantal vrijwilligers deze Koninklijke onderscheiding opgespeld. Het lukt KNGF Geleidehonden nog ieder jaar om voldoende medewerking van vrijwilligers te krijgen.

Vrijwilligersfeest

Ons tachtigjarig jubileum hebben we ook te danken aan de vele vrijwilligers die zich niet zelden jarenlang geheel belangeloos voor onze organisatie hebben ingezet. Het jubileumjaar grepen wij dan ook aan om een vrijwilligersfeest te organiseren. Het feest vond plaats op 6 juni in het Amsterdam RAI Theater. De vrijwilligers kregen een feestelijk programma voorgeschoteld. De aanwezigen werden getrakteerd op de grappige en ontroerende voorstelling 'Scherven brengen geluk' van Marc de Hond. Daarnaast was het een mooie aangelegenheid om elkaar weer eens te zien en bij te praten.

Communicatie met belanghebbenden

KNGF Geleidehonden besteedt veel aandacht aan een goede communicatie met iedereen die het mogelijk maakt de doelstellingen te realiseren: medewerkers, cliënten, vrijwilligers, donateurs en sponsors. Zij hebben het recht om te weten welk effect hun tijd en geld hebben. Een helder en getrouw beeld van de wijze waarop de financiële middelen worden besteed, maakt daarvan deel

uit. Goede interne communicatie met de medewerkers en de vrijwilligers is bovendien randvoorwaarde voor verdere groei en differentiatie.

Met de diverse doelgroepen wordt via verschillende middelen en kanalen gecommuniceerd. Voor het personeel is er de interne nieuwsbrief. Donateurs worden op de hoogte gehouden door middel van het relatiemagazine dat vier keer per jaar verschijnt. Cliënten en puppypleeggezinnen ontvangen deze uitgave ook met daarbij extra ingestoken pagina's met informatie die speciaal voor hen is bedoeld. Daarnaast ontvangen donateurs, cliënten en puppypleeggezinnen een verkorte versie van het jaarverslag, het zogenaamde jaarbericht. Verder vindt veelvuldig communicatie plaats via de websites, social media, persberichten en overige media.

Communicatie via online kanalen

De algemene website www.geleidehond.nl werd 499.638 keer bezocht in 2015. Het gestegen bezoekersaantal was goed voor meer dan 1,2 miljoen paginaweergaven. Het grootste deel van de bezoekers kwam op de website via Google zoekopdrachten en onbetaalde eigen social media-uitingen. In 2015 steeg het percentage bezoekers via mobiele telefoons met 12%. Daarom streeft KNGF Geleidehonden naar een optimale gebruikerservaring op mobiel en tablet bij de ontwikkeling van nieuwe websites.

Fors meer fans op Facebook

Het aantal online fans, vrienden en nieuwsbrief-abonnees steeg flink. Eind 2015 hadden we onze e-maildatabase zo goed als verdubbeld en stond de teller op bijna 5.000 nieuwsbriefabonnees. Het aantal fans van onze Facebookpagina groeide met 64% naar 17.300 fans. Ook de dopenspaarders kregen hun eigen Facebookpagina waarop ze successen kunnen delen en informatie kunnen uitwisselen. Onze social media-volgers steunden



ons massaal bij het winnen van de Gouden Loeki, maar ook bij minder positieve gebeurtenissen, zoals de aanval op blindengeleidehond Ian. In 2015 plaatsten we vijftien blogs en deze zorgden voor meer dan 10.000 paginaweergaven op de website.

Actiewebsites

Om te vieren dat onze organisatie dit jaar alweer tachtig jaar oud is, lanceerden we een online felicitatieboek. Hierop werden veel mooie en lieve foto's en felicitaties geplaatst van donateurs en sympathisanten die ons een warm hart toedragen. Voor het fondsenwervende evenement Light Night maakten we een speciale actiewebsite, waarop mensen door middel van een donatie en een foto een lichtje konden bijdragen aan het kunstwerk Filos.

Adopteer een pup

In 2015 startten we met structurele inzet en testen

van Facebook-advertising voor het fondsenwervende platform www.adopteereenpup.nl. Daarnaast zetten we een responsive website op voor een betere gebruikerservaring op mobiel en tablet.

Webshop

KNGF Geleidehonden heeft in 2015 in twee maanden tijd een geheel nieuwe webshop neergezet. Met mooie resultaten; de omzet was 2,5 keer zo hoog in vergelijking met vorig jaar. In de nieuwe webshop is het mogelijk om cadeaus te geven aan geleidehonden in opleiding. Ook is het eindbedrag eenvoudig af te ronden in de vorm van een kleine gift.

Hoe kijkt de Nederlandse bevolking aan tegen KNGF Geleidehonden?

Sinds het opleidingscentrum zich niet meer beperkt tot het opleiden van blindengeleidehonden, wordt via de bevolkingsmonitor ieder jaar in kaart gebracht hoe de Nederlandse bevolking de organisatie ziet. In juni 2015 vulden 415 mensen de vragenlijst in. Bijna een kwart van de Nederlanders dat bekend is met KNGF Geleidehonden dacht bij het horen van die naam als eerste aan blinden en slechtzienden en aan de hulp die hen wordt geboden via de organisatie. Dit percentage lag hoger dan in 2014 (14,2%), maar lager dan in 2013 (34,6%). KNGF Geleidehonden werd steeds meer geassocieerd met de 'nieuwe' typen honden. In 2013 werd de organisatie nog door 19,6% minimaal 'in ruime mate' geassocieerd met autismegeleidehonden, terwijl dit in 2015 al door 36,9% werd gedaan. Maar liefst 49,4% associeerde in 2015 buddyhonden met KNGF Geleidehonden en ook de medische detectiehonden wonnen aan bekendheid. Waar dit in 2014 nog door 14,1% werd gedaan, werd de organisatie in 2015 al door 35,2% met dit type hond geassocieerd. Het merendeel vond het positief dat KNGF Geleidehonden naast blindengeleidehonden, nu ook

honden voor andere handicaps opleidt (89,9%). Niet eerder waren zo weinig mensen het (helemaal) niet eens met de stelling. Net als in 2014 waren met 90,8% verreweg de meeste mensen van mening dat de honden van KNGF Geleidehonden de kwaliteit van leven in ruime mate kunnen verbeteren.

Contact met breder werkveld

Communicatie met het bredere werkveld, zoals revalidatie-instellingen, zorgverzekeraars, relevante koepels, nevenorganisaties, politici, zorginstellingen en andere betrokkenen, krijgt veel aandacht. KNGF Geleidehonden is geregeld aanwezig op relevante beurzen en evenementen, verzorgt lezingen in het werkveld en stuurt nieuwsbrieven naar professionals. Om mensen met een beperking of stoornis en hun omgeving te wijzen op wat KNGF Geleidehonden door middel van een speciaal opgeleide hond kan bijdragen aan de kwaliteit van hun leven, worden ook open dagen georganiseerd.

In verband met de verbreding van de dienstverlening is KNGF Geleidehonden lid van Assistance Dogs International (ADI) en Assistance Dogs Europe (ADEu). Met betrekking tot de autismegeleidehonden is er regelmatig contact met de Nederlandse Vereniging voor Autisme (NVA). Daarnaast is er nauwe samenwerking met Stichting De Basis over de toewijzing van bud-dyhonden aan (oud-) geüniformeerden met een posttraumatische stressstoornis (PTSS). Het kennis- en innovatiecentrum KNGF Campus werkt voor projecten nauw samen met gerenommeerde instituten, zoals de Open Universiteit Heerlen, het VUmc Alzheimercentrum, VUmc en zorgorganisatie Philadelphia voor onderzoek naar de inzet van nieuwe soorten honden.

Internationaal netwerk

De directie functioneert als voorzitter van de Nederlandse branchekoepel, de Brancheorgani-

satie Blindengeleidehondenscholen Nederland (BBN). KNGF Geleidehonden is niet alleen nationaal, maar ook internationaal actief. De organisatie is lid van de International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO), de International Society for Anthrozoology (ISAZ), Assistance Dogs International (ADI) en Assistance Dogs Europe (ADEu) en van de International Guide Dog Federation (IGDF). Tevens fungeert een hoofdinstructeur van KNGF Geleidehonden als assessor van IDGF en controleert in die functie buitenlandse geleidehondenscholen op kwaliteit. Hiermee is KNGF Geleidehonden ruimschoots aanwezig in het internationale veld. Het beïnvloeden van de internationale, Europese en Nederlandse politiek, kennisuitwisseling en het delen van bewezen geleidehondenbloed ten behoeve van de fokkerij, zijn de belangrijkste pijlers van deze internationale samenwerkingsverbanden.

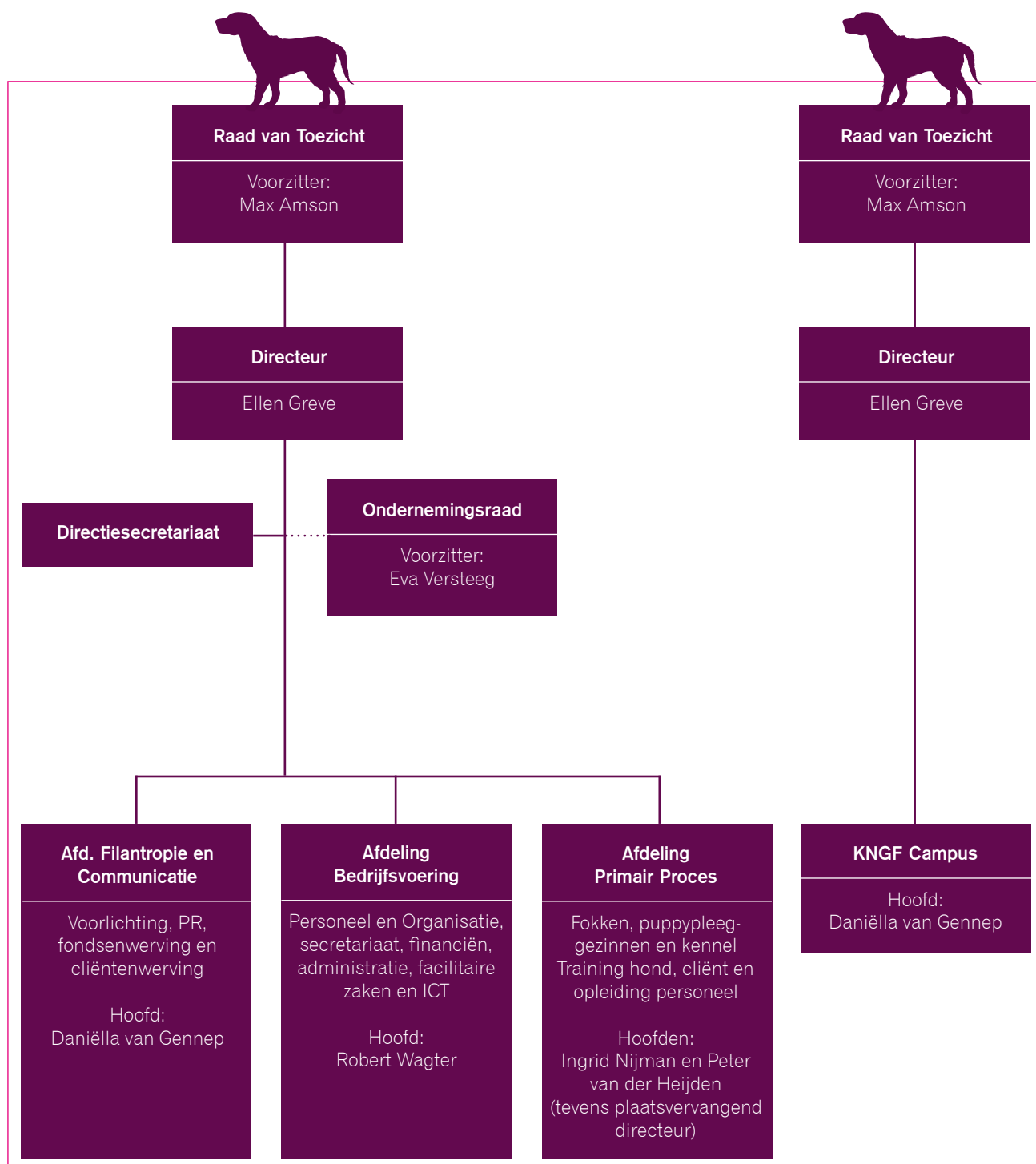
Bereikbaarheid

De organisatie streeft ernaar open en benaderbaar te zijn voor allerlei vragen, vooral via het secretariaat, de afdeling Filantropie & Communicatie en de speciale servicedesks van de afdelingen Training & Cliëntenzorg en Puppy- & Pleeggezinnenzorg. Buiten kantooruren zijn deze laatste afdelingen in noodgevallen zelfs 24/7 te bereiken voor cliënten en puppypleeg- en fokgastgezinnen. Vanwege de gebruikersvriendelijkheid en de kwaliteit is gekozen voor een menselijke bezetting en afhandeling van alle inkomende vragen en niet voor een voice response-systeem. Ook dit maakt de stichting een sociale organisatie van en voor mensen.

Klachtenregeling

KNGF Geleidehonden hanteert een formele klachtenregeling. Deze is telefonisch en via e-mail opvraagbaar en ook toegankelijk via de website van de organisatie.

ORGANISATIESCHEMA KNGF GELEIDEHONDEN EN STICHTING KICK



RAAD VAN TOEZICHT



Voorzitter:

de heer mr. M.E. Amson

Beroep: Notaris

Nevenfuncties:

- Voorzitter raad van toezicht stichting Muziek- en dansschool Amstelveen
- Lid Notarissen Platform van het Concertgebouw Fonds
- Bestuurslid Stichting Beeldende Kunst Amstelveen



Penningmeester:

de heer A.J.S.M. Oudejans RA

Beroep: Voormalig partner KPMG

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Internationale School voor Wijsbegeerte
- Lid raad van commissarissen Vroegop Ruhe & Co
- Lid raad van commissarissen AMS B.V



Algemeen lid:

de heer drs. K.J. Storm

Beroep: Voormalig voorzitter Raad van Bestuur Aegon N.V.

Nevenfuncties:

- Vicevoorzitter raad van commissarissen van Pon Holdings
- Lid board Baxter International Inc.
- Lid curatorium VNO-NCW
- Lid bestuur Nederlandse Bach Vereniging
- Vicevoorzitter bestuur VUmc Cancer Center Amsterdam
- Lid raad van toezicht Museum Tromp's Huys Vlieland
- Voorzitter bestuur Health Insurance Fund (for Africa)
- Member International Advisory Board, IESE
- Voorzitter raad van toezicht Fries Museum en Keramiekmuseum Princessehof
- Industrial Advisor EQT
- Lid raad van commissarissen Scripsit Holding (Eisma Media Groep)
- Voorzitter bestuur van Stichting Teylers Museum Vrienden Fonds



Algemeen lid:

mevrouw drs. A.S. Sipkens

Beroep: Sustainable Strategy & Innovation Deloitte Risk Services B.V.

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Global Compact Nederland
- Bestuurslid NIMA platform Wereldmarketeers



Algemeen lid:

de heer mr. R.H. de Vries

Beroep: Gepensioneerd seniorrechter rechtbank Amsterdam, thans rechter-plaatsvervanger rechtbank Amsterdam

Nevenfuncties:

- Lid klachtencommissie De Zorgcirkel
- Vertrouwenspersoon Purmerendse Scholen Gemeenschap
- Voorzitter Paritaire Commissie Gem. Purmerend in kader CAR UO
- Voorzitter raad van toezicht St. Accessibility



Algemeen lid:

mevrouw prof. dr. M. Lückérath-Rovers

Beroep: Hoogleraar Corporate Governance Tilburg University / Tias Business School

Nevenfuncties:

- Lid raad van commissarissen Achmea
- Lid raad van commissarissen ASN Beleggingsfondsen NV
- Lid raad van toezicht ASN Groenfonds
- Lid bestuur Betaalvereniging Nederland
- Lid raad van commissarissen NRC Media
- Lid Monitoring Commissie Code Pensioenfondsen

ROOSTER VAN BENOEMING EN AFTREDEN (PER 31 DECEMBER 2014)

Conform artikel 4-i van de statuten staan hieronder de bestuursleden met (her)benoemingsdata.

Naam	Benoeming per	Eerste herbenoeming	Tweede herbenoeming
Mr. M.E. Amson	01/10/2004	31/12/2008	31/12/2012
Prof. dr. M. Lückérath-Rovers	12/02/2013	12/02/2017	12/02/2021
A.J.S.M. Oudejans RA	27/02/2009	28/02/2013	28/02/2017
Drs. A.S. Sipkens	12/02/2013	12/02/2017	12/02/2021
Drs. K.J. Storm	01/09/2011	01/09/2015	01/09/2019
Mr. R.H. de Vries	03/12/2004	31/12/2008	31/12/2012



Bestuur:

mevrouw mr. E.C. Greve

Beroep: Directeur KNGF Geleidehonden

Nevenfuncties:

- Voorzitter Brancheorganisatie Blindengeleidehondenscholen Nederland (BBN)
- Lid Curatorium Bijzondere Leerstoel Antrozoölogie, Open Universiteit Heerlen

Samenstelling

De ondernemingsraad (or) bestaat uit leden die verschillende afdelingen van de organisatie vertegenwoordigen.

Per 31 december 2015 bestond de or uit:

- Mevrouw E. Versteeg (voorzitter)
- Mevrouw C. Addink (secretaris)
- Mevrouw M. Cordes-Terlingen
- Mevrouw D. Kok
- De heer G. Busser
- De heer N. Van Hasselt

COLOFON

KANTOOR EN OPLEIDINGSCENTRUM

Amsteldijk Noord 42
1184 TD Amstelveen

Postadres:

Postbus 544
1180 AM Amstelveen

Telefoon: 020 - 496 93 33

E-mail: info@geleidehond.nl

Internet: www.geleidehond.nl

Bank:

Rabobank: NL62 RABO 0354 1860 00
ING NL81 INGB 0000 2754 00

Kamer van Koophandel: 41200230

KNGF Geleidehonden is:

- als enige goede doel in Nederland houder van ISO voor Zorg en Welzijn en de ISO 9001 toegekend door certificerende instelling DNV-GL;
- houder van het keurmerk voor verantwoorde werving en besteding van gedoneerde gelden, toegekend door Centraal Bureau Fondsenwerving;
- lid van International Guide Dog Federation;
- lid van Assistance Dogs International;
- lid van International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO);
- lid van de The International Society for Anthrozoology (ISAZ);
- lid (voorzitter) van de Brancheorganisatie Blindengeleidehondenscholen Nederland (BBN);
- lid van de brancheorganisatie Goede Doelen Nederland;
- een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) en als zodanig vrijgesteld van schenk- en erfbelasting.

KEURMERKEN

CBF-keur



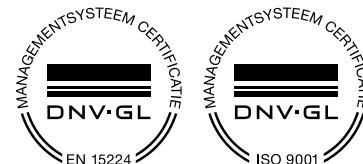
IGDF-keurmerk



Algemeen Nut Beogende Instelling



ISO-keurmerken (ISO-norm voor Zorg en Welzijn (officieel NEN-EN 15224) en de ISO 9001-norm)



JAARREKENING BALANS (NA RESULTAATBESTEMMING)

(bedragen x €1.000,-)

	31 december 2015		31 december 2014	
ACTIVA				
Materiële vaste activa	3.140		3.408	
Financiële vaste activa	161		122	
		3.301		3.530
Vorraden	78		69	
Vorderingen en overlopende activa	1.516		1.947	
Effecten	21.111		21.809	
Liquide middelen	5.427		4.348	
		28.132		28.173
TOTAAL ACTIVA		31.433		31.703

PASSIVA				
Reserves en fondsen				
Continuïteitsreserve	10.070		8.780	
Bestemmingsreserves	18.055		20.185	
Bestemmingsfondsen	1.392		843	
		29.517		29.808
Voorzieningen		275		222
Langlopende schulden		28		124
Kortlopende schulden		1.613		1.549
TOTAAL PASSIVA		31.433		31.703

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen x €1.000,-)

	Begroting 2015	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Baten			
Baten uit eigen fondsenwerving	5.962	7.248	5.760
Baten uit acties van derden	2	0	0
Bijdragen van zorgverzekeraars	1.713	1.623	1.387
Baten uit beleggingen	1.073	488	1.523
Overige baten	16	22	4
Som der baten	8.766	9.381	8.674

Lasten			
Besteed aan doelstelling	7.434	7.701	6.562
Werving baten			
Kosten eigen fondsenwerving	1.236	1.137	1.050
Kosten beleggingen	94	104	117
Totaal wervingskosten	1.330	1.241	1.167

Beheer en administratie			
Kosten beheer en administratie	664	729	651
Som der lasten	9.428	9.671	8.380

Resultaat	-662	-290	294
------------------	-------------	-------------	------------

Toevoeging/onttrekking aan:			
Continuïteitsreserve	0	-1.290	-870
Bestemmingsreserves	662	2.129	594
Bestemmingsfondsen	0	-549	-18
Totaal	662	290	-294

Bovenstaande verdeling van het resultaat is goedgekeurd door de raad van toezicht en verwerkt in de jaarrekening.

KASSTROOMOVERZICHT

(bedragen x €1.000,-)

	2015	2014
Resultaat	-290	294

Kasstroom uit operationele activiteiten

Aanpassingen:		
Afschrijvingen	772	602
Mutatie voorraden/ vorderingen	422	-646
Mutatie schulden (kortlopend)	64	263
Mutatie voorzieningen	53	-130
Ongerealiseerd resultaat beleggingen	254	-412
Kasstroom uit operationele activiteiten	1.565	-323

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

Mutaties:		
Investerings	-542	-437
Desinvesterings	32	265
Herwaardering	6	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-504	-172

Kasstroom uit financieringsactiviteiten

Gerealiseerd resultaat beleggingen	443	78
Aflossing financiële vaste activa	-39	14
Aflossing langlopende schulden	-96	-142
	308	-50
Saldo	1.079	-251

Mutaties liquide middelen

Stand liquide middelen per 1/1	4.348	4.599
Stand liquide middelen per 31/12	5.427	4.348
Verschil	1.079	-251

TOELICHTING BEHORENDE TOT DE JAARREKENING 2015

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld conform de algemeen geldende richtlijnen voor het opstellen van jaarverslagen, de Richtlijnen voor de Jaarverslaglegging voor Fondsenwervende Instellingen (RJ 650) alsmede de Richtlijnen van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). Daarnaast is het jaarverslag opgesteld op basis van de richtlijnen van de Vereniging Goede Doelen Nederland inzake de beloning directie.

VERSLAGGEVINGSPERIODE

Het boekjaar valt samen met het kalenderjaar.

CONSOLIDATIE

Het bestuur en de raad van toezicht van stichting KICK (KNGF Campus) worden ingevuld door het bestuur en de raad van toezicht van Stichting KNGF (KNGF Geleidehonden). Het bestuur en de raad van toezicht van stichting KICK zijn dus

gelijk aan die van Stichting KNGF. Hierdoor is er sprake van een overheersende zeggenschap van stichting KNGF over stichting KICK en daarmee is er een plicht tot consolidatie. Dit jaarverslag bevat het geconsolideerde jaarverslag en de geconsolideerde jaarrekening. Stichting KICK heeft geen personeel in dienst, stichting KNGF leent haar personeel aan stichting KICK uit. De kosten die door stichting KNGF ten behoeve van stichting KICK zijn gemaakt, zijn aan die stichting doorbelast. In 2015 heeft stichting KNGF voor rekening van stichting KICK voor een bedrag van € 274.000 aan kosten gemaakt. Stichting KICK factureerde aan derden een bedrag van € 13.000, per saldo een tekort van € 261.000. Stichting KICK heeft geen eigen vermogen, dus ontvangt stichting KICK van stichting KNGF een vergoeding voor het tekort. Hierdoor is afgezien van het opstellen van enkelvoudige jaarverslagen.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA EN DE RESULTAATBEPALING

ALGEMEEN

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten en continuïteitsveronderstelling.

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs (nominale waarde). Ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

TRANSACTIES IN VREEMDE VALUTA

Transacties luidend in vreemde valuta worden omgerekend tegen de geldende wisselkoers per de transactiedatum. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers.

Niet-monetaire activa en passiva in vreemde valuta die tegen historische kostprijs worden opgenomen, worden naar euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen per transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden in de staat van baten en lasten opgenomen.

GEBRUIK VAN SCHATTINGEN

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: handelsportefeuille, gekochte obligaties, verstrekte leningen en overige vorderingen. Stichting KNGF maakt in de bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de organisatie blootstellen aan markt-, valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de stichting een defensief tot zeer defensief beleid, inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de stichting zoveel mogelijk te beperken. Om valutarisico's te beheersen kan stichting KNGF gebruiken van termijntransacties met een looptijd van maximaal een jaar, waarbij ultimo elk boekjaar alle termijntransacties aflopen. Deze transacties worden niet ingezet voor handelsdoeleinden, maar slechts ter afdekking van valutarisico's. De vorderingen uit hoofde van handelsdebiteuren zijn voor het grootste deel geconcentreerd bij grote zorgverzekeraars in Nederland. Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De stichting heeft derhalve als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De gebouwen en terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de economische gebruiksduur van het object verlengen.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur. Op terreinen (grond) en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.

	Percentages	
	afschrijving	restwaarde
Hoofdgebouw	5	0
Kennel	7	0
Dienstwoningen	0	0
Infrastructuur	10	0
Bedrijfswagens	15-30	10
Inrichting/inventaris	20	0
Machines, hard- en software	33	0

Het onroerend goed dat is verkregen uit nalatenschappen is onderdeel van de materiële vaste activa. Het onroerend goed dat hiervan deel uitmaakt en dat is verhuurd wordt gewaardeerd op de bedrijfswaarde (huurwaarde). Op dit onroerend goed wordt niet afgeschreven.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De leningen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs (nominale waarde) onder aftrek van noodzakelijk geachte waardeverminderingen.

VOORRADEN

Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten, zoals invoerrechten, transportkosten en andere kosten die direct kunnen worden toegerekend aan de verwerving van voorraden.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (nominale waarde) onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

EFFECTEN

De ter beurze genoteerde effecten worden, met uitzondering van de obligaties die deel uitmaken van de statische portefeuille, gewaardeerd tegen reële waarde (marktwaarde).

De obligaties die deel uitmaken van de statische portefeuille worden aangehouden tot het einde van de looptijd van deze obligaties en zij worden gewaardeerd tegen aflossingswaarde. Alle gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeveranderingen van de beursgenoteerde effecten worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

CONTINUÏTEITSRESERVE

De continuïteitsreserve is gevormd om de continuïteit op de korte termijn te waarborgen in geval van (tijdelijk) sterk tegenvallende opbrengsten.

BESTEMMINGSRESERVES

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserves is door de directie met

GRONDSLAGEN

VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA (VERVOLG)

goedkeuring van de raad van toezicht bepaald en betreft geen formele verplichting. De directie kan deze beperking met toestemming van de raad van toezicht opheffen.

BESTEMMINGSFONDS(EN)

Bestemmingsfonds(en) betreffen middelen die zijn verkregen van derden (schenkers) met een door die derden aangegeven specifieke bestemming.

VOORZIENINGEN

Voor verwachte kosten inzake groot onderhoud van panden, installaties e.d., is een voorziening gevormd, gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan.

PENSIOENREGELING

De stichting heeft aan haar werknemers een toegezegdebijdrageregeling toegekend. In over-

eenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving RJ 271.302 wordt deze regeling in de jaarrekening verwerkt als een toegezegdebijdrageregeling. De stichting heeft in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds geen verplichtingen tot het voldoen van aanvullende bijdragen, anders dan hogere toekomstige premies. Voor zover bekend, zijn er per balansdatum geen tekorten of overschotten bij het bedrijfstakpensioenfonds die van invloed kunnen zijn op de omvang van de in de toekomst te betalen premies.

KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta zijn herleid naar euro's met gebruikmaking van de gewogen gemiddelde omrekeningskoersen voor de desbetreffende periodes.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

BATEN UIT FONDSSENWERVING

Hieronder vallen donaties en giften, deze worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen, met uitzondering van ontvangsten die kunnen worden toegerekend aan een periode waarvoor een bepaalde mailingactie heeft plaatsgevonden. Giften van een zaak in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde in Nederland. De inzet van vrijwilligers wordt niet in geld gewaardeerd.

BATEN UIT NALATENSCHAPPEN

Nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. In principe is dat het moment waarop de eindafrekening is ontvangen, echter voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord als baten uit nalatenschappen, tenzij deze in een voorgaand boekjaar reeds als vordering zijn verantwoord.

VERKOOP VAN ARTIKELEN

Opbrengsten uit de verkoop van artikelen worden onder de baten tegen de brutowinst opgenomen. De brutowinst is de netto-omzet verminderd met de kostprijs van de verkochte artikelen. Onder de netto-omzet wordt verstaan de opbrengst onder aftrek van kortingen en over de omzet geheven belastingen. Onder de kostprijs wordt verstaan de inkoopwaarde van de goederen, verhoogd met de op de inkoop en verkoop drukkende directe (aan derden betaalde) verwervingskosten. De door de stichting in dit verband gemaakte eigen kosten worden als kosten van fondsenwerving verantwoord.

KOSTENTOEREKENING

Kosten worden toegerekend aan 'doelstelling', 'werving baten' en 'beheer en administratie' op basis van de volgende uitgangspunten:

- Direct toerekenbare kosten worden direct toegerekend.
- Niet direct toerekenbare kosten worden in eerste instantie toegerekend aan het bedrijfs-onderdeel waarop deze kosten betrekking hebben (bijv. ICT, huisvesting, Secretariaat etc.). Vervolgens worden deze onderdelen toegerekend aan de hand van de volgende uitgangspunten:
 - Toerekening van de personeelskosten vindt zo veel mogelijk plaats op basis van (een inschatting van) de werkelijke tijdsbesteding. De personele kosten van de medewerkers van de afdelingen Filantropie & Communicatie en Secretariaat zijn hierdoor in 2015 als volgt verdeeld:
 - Filantropie & Communicatie: 49% fondsenwerving en 51% doelstelling;
 - Secretariaat: 35% doelstelling, 35% fondsenwerving en 30% beheer en administratie.
 - Kosten ICT worden toegerekend op basis van het aantal werkplekken.
 - Kosten P&O, groepsverzorging worden toegerekend op basis van de personele bezetting.
 - De afschrijvingen van (algemene) hard- en software worden verdeeld aan de hand van het aantal werkplekken.
 - De huisvestingskosten worden toegerekend op basis van de (onderlinge) verhouding tussen het gebruik van de directe ruimten en het totaal aantal effectieve m².
 - De afschrijving van panden wordt overeenkomstig de sleutel van huisvesting toegerekend.
 - Rentetoerekening is niet van toepassing.

TOELICHTING OP DE BALANS

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000,-)

	Gebouwen, terreinen en infrastructuur	Vervoer- middelen	Hard- en software	Overige investeringen	Totaal
Aanschafwaarde					
Saldo 1 januari 2015	7.861	854	1.122	756	10.593
Investeringen	0	112	143	287	542
Herwaardering	-6	0	0	0	-6
Desinvesteringen	29	36	182	22	269
Saldo 31 december 2015	7.826	930	1.083	1.021	10.860
Afschrijvingen					
Saldo 1 januari 2015	5.118	722	756	589	7.185
Afschrijvingen	323	46	223	180	772
Desinvesteringen	0	33	182	22	237
Saldo 31 december 2015	5.441	735	797	747	7.720
Boekwaarde per					
31 december 2015	2.385	195	286	274	3.140

Gebouwen, terreinen en infrastructuur

De aanschafwaarde van afgerond € 7,9 mln. heeft betrekking op de aankoopwaarde van grond aan de Amsteldijk Noord 41/42 te Amstelveen, alsmede op drie dienstwoningen en het oude kennelgebouw aldaar. Het oude kennelgebouw is volledig afgeschreven. Op grond en dienstwoningen wordt niet afgeschreven. Tevens zijn hieronder de investeringen verantwoord die in het complex aan de Amsteldijk Noord 42 zijn gedaan in een (nieuwe) kennel (€ 2,6 mln.), een (nieuw) hoofdgebouw (€ 2,9 mln.) en (nieuwe) infrastructuur (€ 0,9 mln.). Deze investeringen worden afgeschreven. In 2012 is het terrein met opstallen aan de Amsteldijk Noord 43 gekocht voor € 0,8 mln. De WOZ-waarde van het gehele complex aan de Amsteldijk 41, 42 en 43 is voor 2015 vastgesteld op € 5,3 mln. De gebouwen zijn verzekerd voor € 5,4 mln.

Daarnaast is hieronder opgenomen het onroerend goed dat uit nalatenschappen is verkregen. Dit onroerend goed bevindt zich te Amsterdam, Bussum, Huizen en Den Haag en is gewaardeerd op de huurwaarde. Die waarde bedraagt ultimo 2015 € 215.000. In 2015 is een appartement verkocht.

Vervoermiddelen

In 2015 zijn vijf bedrijfsauto's aangekocht en twee afgeschreven personenauto's verkocht, waardoor ultimo 2015 het wagenpark bestaat uit 19 personenauto's, 15 trainings- en 2 cliëntenbussen. Niet in vorenstaande aantallen is opgenomen de elektrische auto die door Renault ook in 2015 om niet beschikbaar is gesteld.

TOELICHTING

OP DE BALANS (VERVOLG)

Hard- en software

In 2015 is in hardware een bedrag geïnvesteerd van € 42.000. Hiervoor is de centrale opslagcapaciteit uitgebreid en zijn 1 printer, 24 pc's, 2 laptops, 7 iPads, 8 mobiele telefoons, 6 bureau-telefoons alsmede 32 snelle harddisk's voor pc aangekocht.

In software is in 2015 een bedrag van € 101.000 geïnvesteerd. De investeringen hebben enerzijds betrekking op het bedrijfssysteem 'Tommy'. Hiermee worden onder andere de gegevens van de honden, de gezinnen, de cliënten en de zorgverzekeraars alsmede de onderlinge relaties vastgelegd. In 2015 is in dit systeem een bedrag geïnvesteerd van € 41.000. Hiervoor zijn drie versies (9.2 t/m 9.4) opgeleverd, met daarin verbeterde/ aangevulde functionaliteit. Anderzijds is een bedrag van € 26.000 geïnvesteerd in websites. De website 'KNGF geleidehonden' is verder verbeterd/uitgebreid en de webshop is gerestyled en geoptimaliseerd. Daarnaast is in 2015 de e-learningmodule voor pleeggezinnen beschikbaar gekomen. De investeringen in 2015 in deze module bedragen € 34.000.

Software en e-learningmodulen zijn onderdeel van het bedrijfssysteem en worden als materiële vaste activa beschouwd.

Overige investeringen

Hieronder zijn opgenomen de investeringen in inrichting, inventaris en machines. De investeringen van 2015 hebben betrekking op inventaris (€ 7.000) en inrichting (€ 175.000) en machines (€ 105.000). In de post inrichting zijn ook de investeringskosten van het museum opgenomen

(€ 142.000). Onder machines is verantwoord de investering in 'De beleving' (€ 97.000).

Van bovenstaande materiële activa wordt ultimo 2015 ruim € 0,5 mln. aangehouden voor de bedrijfsvoering en € 2,6 mln. voor de directe aanwending in het kader van de doelstelling.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven:

(bedragen x € 1.000,-)

	Leningen u/g
Stand per 1 januari 2015	122
Mutaties:	
• Verstrekte geldlening	70
• Aflossing	31
Stand per 31 december 2015	161

De stand per 1 januari 2015 heeft betrekking op vier geldleningen, waarvan twee in het kader van de doelstelling en twee aan personeelsleden zijn verstrekt. In 2015 is één personeelslening volledig afgelost en is één geldlening in het kader van de doelstelling aangegaan. Hierdoor zijn ultimo 2015 drie geldleningen in het kader van de doelstelling en één aan een personeelslid verstrekt. Twee leningen zijn verstrekt aan toeleveranciers ter financiering van de uitbreiding van hun productiecapaciteit. Twee geldleningen lopen in 2018 af. Eén geldlening eindigt in 2019, de jongste lening kent een looptijd van 9,5 jaar. De rentevergoedingen variëren van 2,9 tot 4%.

TOELICHTING

OP DE BALANS (VERVOLG)

VOORRADEN

De voorraden zijn beschikbaar voor de doelstelling en bestaan uit accessoires voor de honden.

(bedragen x € 1.000,-)

VOORRADEN	31 DEC. 2015	31 DEC. 2014
Vorraad per 31 december	78	69

VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

(bedragen x € 1.000,-)

VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA	31 DEC. 2015	31 DEC. 2014
Debiteuren	470	550
Te vorderen uit nalatenschappen	291	625
Te vorderen omzetbelasting (voorheffing)	217	239
Te vorderen uit beleggingen (couponrente, dividend en rente)	284	431
Voorschotten, vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen	254	102
Totaal	1.516	1.947

Het bedrag verantwoord onder debiteuren is inclusief de bijdragen van zorgverzekeraars. Alle vorderingen ultimo 2015 hebben een looptijd korter dan een jaar.

(bedragen x € 1.000,-)

EFFECTEN	31 DEC. 2015		31 DEC. 2014	
	x € 1.000,-	%	x € 1.000,-	%
Aandelen	7.182	34	4.936	23
Obligaties	13.929	66	16.873	77
Stand 31 december	21.111	100	21.809	100

De effecten worden met uitzondering van de statische obligatieportefeuille gewaardeerd tegen beurswaarde. De statische portefeuille bevat uitsluitend obligaties met minstens een AA-kwaliteit. Deze obligaties worden opgenomen tegen de nominale waarde, omdat deze worden aangehouden totdat ze worden afgelost. De nominale waarde en de beurswaarde van de statische obligatieportefeuille

bedragen respectievelijk € 5,6 mln. en € 6,6 mln. Tot de beleggingsportefeuille worden naast bovenstaande effecten ook gerekend de liquide middelen behorende bij de aandelen- en obligatieportefeuilles, het onroerend goed dat verkregen is uit nalatenschappen, alsmede de bedragen die op de geldmarkt worden uitgezet (daggeldleningen, deposito's etc.).

TOELICHTING

OP DE BALANS (VERVOLG)

LIQUIDE MIDDELEN

(bedragen x € 1.000,-)

SPECIFICATIE:	31 DEC. 2015	31 DEC. 2014
Rabobank	3.462	3.213
Kasbank	904	651
ING Bank	711	133
ABN AMRO Bank	349	348
Kas	1	3
Totaal	5.427	4.348

In de liquide middelen ultimo 2015 zijn o.a. begrepen vier Rabobankspaarrekeningen met een saldo van € 3,0 mln., € 0,1 mln. en € 0,1 mln. en een rentevergoeding ultimo 2015 van respectievelijk 0,8%, 4,6% en 0,8%. Eén van deze spaarrekeningen is ten behoeve van de Rabobank tot een bedrag van € 0,1 mln. geblokkeerd. Het geblokkeerde bedrag komt overeen met het restant van de bij deze bank opgenomen geldlening.

De liquide middelen die bij de Kasbank zijn ondergebracht maken deel uit van de effectenportefeuille die aldaar wordt bewaard.

Het bedrag dat ultimo 2015 bij de ING Bank staat wordt voor € 0,3 mln. aangehouden op een vermogensspaarrekening met een rentevergoeding van 0,6%.

Bij de ABN AMRO Bank wordt een vermogensspaarrekening aangehouden (= onderdeel van het vermogen van het J.C. Bloemenfonds) met een waarde per 31 december 2015 van ruim € 0,3 mln. en een rentevergoeding van 1,05%.

Van de liquide middelen behoort een bedrag van afgerond € 4,6 mln. tot de beleggings-portefeuille.

RESERVES EN FONDSEN

Het eigen vermogen van KNGF Geleidehonden is onderverdeeld in reserves en fondsen, waarbij de functie van het vermogen als leidraad wordt gebruikt. Hierdoor is dit vermogen verdeeld over reserves en fondsen met een bufferfunctie, met een financieringsfunctie of met een specifieke doelstelling. De continuïteitsreserve en de reserve 'doorgaande levering honden' behoren tot de eerste categorie, de reserve ter financiering van vaste activa (zoals bedrijfsgebouwen, voorraden e.d.) tot de tweede. De bestemmingsreserves/fondsen, zoals het J.C. Bloemenfonds, behoren tot de laatste categorie. Daarnaast heeft het eigen vermogen ook de functie van bron van inkomsten. Het eigen vermogen dat niet is vastgelegd in activa wordt belegd. De opbrengsten uit de beleggingen worden jaarlijks volledig ten gunste de exploitatie geboekt ter dekking van de kosten van het trainen en afleveren van (geleide)honden.

TOELICHTING

OP DE BALANS (VERVOLG)

(bedragen x € 1.000,-)

RESERVES EN FONDSEN	31 DEC. 2015	31 DEC. 2014
Continuïteitsreserve	10.070	8.780
Bestemmingsreserves	18.055	20.185
Bestemmingsfondsen	1.392	843
Totaal	29.517	29.808

Mutaties in de reserves in het boekjaar 2015

(bedragen x € 1.000,-)

	CONTINUÏTEITS- RESERVE	BESTEMMINGS- RESERVE	BESTEMMINGS- FONDSEN	TOTAAL 2015	TOTAAL 2014
Stand per 1 januari	8.780	20.185	843	29.808	29.514
Mutaties:					
• Toevoeging via resultaatbestemming	1.290	750	607	2.647	1.187
• Besteding via resultaatbestemming	0	2.880	58	2.938	893
Stand per 31 december	10.070	18.055	1.392	29.517	29.808

(bedragen x € 1.000,-)

CONTINUÏTEITSRESERVE	2015	2014
Stand per 1 januari	8.780	7.910
• Toevoeging via resultaatbestemming	1.290	870
• Besteding via resultaatbestemming	0	0
Stand per 31 december	10.070	8.780

De gewenste omvang van de continuïteitsreserve is conform de rekenmethodiek uit de richtlijn van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). Vanuit het resultaat van 2015 is daarvoor een bedrag van € 1.290.000 aan deze reserve toegevoegd. De continuïteitsreserve is opgenomen om de continuïteit te waarborgen in geval van (tijdelijk) sterk tegenvallende opbrengsten. De opbrengsten uit fondsenwerving (waaronder begrepen de inkomsten uit nalatenschappen) en de opbrengsten van de beleggingen fluctueren sterk (zie de staat van baten en lasten van 2015). Met het saldo ultimo 2015 kunnen gedurende drie jaar verminderde inkomsten van 35% worden opgevangen zonder dat de organisatie moet worden aangepast.

TOELICHTING

OP DE BALANS (VERVOLG)

(bedragen x € 1.000,-)

BESTEMMINGSRESERVE	STAND PER 1 JAN. 2015	VIA RESULTAATBESTEMMING		STAND PER 31 DEC. 2015
		TOEVOEGING	BESTEDING	
ICT	57		4	53
E-learning	408		57	351
Financiering activa	3.349		322	3.027
Doorgaande leveringen honden	15.711		2.249	13.462
Tachtigjarig jubileum KNGF	150		150	0
Gebruik duurzame energie	275			275
Beleving/museum	235		98	137
Verbouwing oude kennel	0	750		750
Totaal	20.185	750	2.880	18.055

Op bovenstaande bestemmingsreserves rust geen formele verplichting. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangegeven door de directie.

Bestemmingsreserve ICT

Voor de herautomatisering van het huidige bedrijfssysteem 'Tommy', dat zijn oorsprong in 1997 vindt, is een reservering getroffen. Tommy volgt alle KNGF-honden van geboorte tot overlijden. Ook zijn de voorouders van de honden daarin vastgelegd. Met dit systeem worden tevens de puppypleeg-, fokgast- en adoptiegezinnen en cliënten, alsmede de relaties tussen hond en mens geregistreerd. Daarnaast wordt in Tommy het aantal uren bijgehouden dat met een hond is getraind. Ook de zorgverzekeraars (als financier van een deel van de kosten) hebben in Tommy een plek gekregen.

De kosten van de herautomatisering zijn geactiveerd. De afschrijvingslasten van deze activa worden ten laste van de staat van baten en lasten gebracht. Ultimo 2015 is aan deze reserve een bedrag onttrokken van € 4.000. Deze reserve zal in 2018 volledig zijn besteed.

Bestemmingsreserve e-learning

Voor het digitaliseren van de theoretische leerstof voor cliënten, puppypleeggezinnen, fokgastgezinnen en personeel in opleiding c.q. voor het omzetten daarvan naar leerdoelen, alsmede naar

een interactieve en naar verdiepingsniveau gedifferentieerde online-omgeving is een reservering getroffen. Doel hiervan is de hiervoor genoemde doelgroepen op een efficiënte en voor elk van deze doelgroepen aangepaste wijze de noodzakelijke kennis op te laten doen. De module ten behoeve van de cliënten is in 2013 in gebruik genomen, de module voor puppypleeggezinnen is in 2015 opgeleverd.

De investeringen in de e-learningmodulen zijn geactiveerd. De afschrijvingslasten worden ten laste van de staat van baten en lasten gebracht. Ultimo 2015 is aan deze reserve een bedrag onttrokken van € 57.000.

In 2020 zal deze reserve zijn volledig zijn besteed.

Bestemmingsreserve financiering activa

De reserve financiering activa (bedrijfsvoering en doelstelling) betreft dat deel van het vermogen dat is vastgelegd in de activa ten behoeve van de bedrijfsvoering en doelstelling, bestaande uit de boekwaarde van bedrijfsgebouwen inclusief grond, vervoermiddelen, inrichting, inventaris, hard- en software, verstrekte leningen en voorraden. Op basis van deze balansposities per 31 december 2015 is de omvang van deze bestem-

TOELICHTING

OP DE BALANS (VERVOLG)

mingsreserve bepaald op afgerond € 3,0 mln. Van het totale bedrag van de materiële vaste activa wordt ultimo 2015 een bedrag van € 137.000 gedekt vanuit de bestemmingsreserve Beleving/museum.

Bestemmingsreserve doorgaande leveringen honden

KNGF Geleidehonden heeft als streven de huidige (geleide)hondenbazen alle zekerheid te geven ten aanzien van de toekomstige vervanging van hun (geleide)hond. Daarvoor is een bestemmingsreserve gevormd. De maximale omvang van deze reserve is gebaseerd op de kosten van het vervangen van alle (geleide)honden van het huidige cliëntenbestand in de komende acht jaar. Deze periode is gelijk aan de maximale looptijd van een (geleide)hond. Op basis van het huidige cliëntenbestand is de verwachting dat in de komende jaren 527 (geleide)honden, waarvan 19 assistentiehonden en 44 buddyhonden moeten worden geplaatst. Hiervoor is circa € 24,2 mln. nodig. Voor het bepalen van de omvang van de reserve wordt het bedrag dat is opgenomen in de continuïteitsreserve (circa € 10,1 mln.), de bedragen die in de aankomende 8 jaar zullen vrijvallen vanuit de verschillende bestemmingsfondsen ter financiering van de af te leveren geleidehonden (circa € 0,4 mln.) alsmede de vooruitontvangen bedragen inzake 'adopteer een pup' (circa € 0,2 mln.) in mindering gebracht. Resterend een bedrag van circa € 13,5 mln., hetgeen ultimo 2015 overeenkomt met het saldo van deze reserve.

Bestemmingsreserve tachtigjarig jubileum KNGF

Ten behoeve van het tachtigjarig jubileum in 2015 is ten laste van de resultaten van voorgaande jaren een reserve gevormd van € 150.000. Deze reserve is in 2015 volledig aangewend ter dekking van de kosten van het jubileum.

Bestemmingsreserve gebruik duurzame energie

Ten behoeve van het gebruik van duurzame energie (zoals zonnepanelen en een bodemwarmtewisselaar) is een bedrag gereserveerd van € 275.000. De besteding van deze reserve is uitgesteld tot na het jubileumjaar. In 2016 wordt het oude kennelgebouw verbouwd en voorzien van zonnepanelen. Ook het nieuwe kennelgebouw wordt in 2016 voorzien van zonnepanelen. Deze reserve zal in 2030 zijn besteed.

Bestemmingsreserve beleving/museum

Vanuit het resultaat van 2014 is deze reserve gevormd ter financiering van 'De beleving' alsmede het inrichten van een bescheiden museum. Met 'De beleving' kan de gebruiker daarvan binnen een zeer beperkte ruimte met behulp van digitale technieken ervaren hoe het is om met een blindengeleidehond te werken. In 2015 zijn de afschrijvingslasten van 'De beleving' en de inrichting van het museum aan deze voorziening onttrokken. Deze reserve zal in 2020 zijn besteed.

Bestemmingsreserve verbouwing oude kennel

Vanuit het resultaat van 2015 is een reserve gevormd ter financiering van de verbouwing van de oude kennel. De functie c.q. de bestemming van de oude kennel wordt in 2016 omgezet van opslagruimte/kennel naar kantoren met een geïntegreerd kenneldeel.

De kosten van de verbouwing worden gecalculeerd op € 750.000. De kosten van deze verbouwing zullen worden geactiveerd. Parallel aan de afschrijvingstermijn (15 jaar) en afschrijvingsbedragen (€ 47.000 per jaar) worden deze bedragen aan deze bestemmingsreserve onttrokken ter dekking van die extra afschrijvingslasten. Deze reserve zal in 2030 zijn besteed.

TOELICHTING

OP DE BALANS (VERVOLG)

BESTEMMINGSFONDSEN

Een bestemmingsfonds betreft middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming. De ontwikkeling in de bestemmingsfondsen is als volgt:

(bedragen x € 1.000,-)

BESTEMMINGSFONDSEN	STAND PER 1 JAN. 2015	VIA RESULTAATBESTEMMING		STAND PER 31 DEC. 2015
		TOEVOEGING	BESTEDING	
J.C. Bloemenfonds	642		17	625
Uncle Harryfonds	25		25	0
T.D.M.A. Jansen	135	7	7	135
Cecilia	41		9	32
J.F. van Duijkeren	0	600		600
Totaal	843	607	58	1.392

Bestemmingsfonds J.C. Bloemen

Wijlen de heer J.C. Bloemen heeft aan KNGF Geleidehonden een erfenis nagelaten van waaruit dit fonds is gevormd. Het doel hiervan is gedurende 60 jaar jaarlijks een bedrag beschikbaar te stellen ter dekking van (een deel van) de kosten van een geleidehond. In 2015 is aan deze reserve een bedrag van € 17.000 aan kosten gemaakt, die via de resultaatbestemming ten laste van het beste.

Bestemmingsfonds 'Uncle Harry'

Uncle Harry heeft KNGF Geleidehonden tot en met 2014 toegezegd jaarlijks een bedrag van € 25.000 ter beschikking te stellen ten behoeve van het vormen van een fonds op naam met als doel het financieren van de opleiding en aflevering van blindengeleidehonden. In 2015 is voor de laatste keer via resultaatbestemming een bedrag van € 25.000 besteed.

Bestemmingsfonds 'T.D.M.A. Jansen'

Wijlen de heer T.D.M.A. Jansen heeft aan KNGF Geleidehonden een deel van zijn erfenis nagelaten van waaruit dit fonds is gevormd. Dit fonds mag pas over 30 jaar (in 2041) aan de doelstelling

worden besteed. De opbrengst van dit fonds mag daarentegen wel jaarlijks worden besteed aan de doelstelling. In 2015 betreft dit een bedrag van € 7.000.

Bestemmingsfonds 'Cecilia'

In 2014 is een bedrag van € 50.000 ontvangen ter vorming van dit fonds. Dit fonds heeft een looptijd van 5,5 jaar. Per jaar mag een bedrag worden onttrokken van € 9.000. Elk jaar wordt met de schenker van dit fonds aan dat bedrag een bestemming gegeven.

Bestemmingsfonds 'J.F. van Duijkeren'

Uit de erfenis van de heer J.F. van Duijkeren is in 2015 is een bedrag van € 600.000 ontvangen ter vorming van een fonds op naam. Dit fonds kent een looptijd van 20 jaar. Per jaar mag de renteopbrengst van dit fonds alsmede 1/20 deel (€ 30.000) worden onttrokken ter financiering van het fokken, trainen c.q. afleveren van blindengeleidehonden dan wel het geven van nazorg aan blindengeleidehondengebruikers.

TOELICHTING

OP DE BALANS (VERVOLG)

VOORZIENINGEN

(bedragen x € 1.000,-)

ONDERHOUDSVORZIENING GEBOUWEN EN TERREINEN	2015	2014
Stand per 1 januari	222	352
Dotaties	135	144
Onttrekkingen	82	274
Stand per 31 december	275	222

Onderhoudsvoorziening gebouwen en terreinen

Op basis van een meerjarenonderhoudsplan voor alle KNGF-gebouwen en –terreinen wordt jaarlijks een dotatie ten laste van de staat van baten en las-

ten gebracht en aan deze voorziening toegevoegd om de lasten van toekomstig groot onderhoud te kunnen dekken. In 2015 is een bedrag besteed van € 82.000.

LANGLOPENDE SCHULDEN

In 2012 is de hypothecaire geldlening met een oorspronkelijke waarde van ruim € 1,4 mln. en een looptijd van 20 jaar omgezet naar een reguliere geldlening. De jaarlijkse aflossing bedraagt € 71.000. In 2015 en in 2014 is op deze lening een

bedrag van € 71.000 boetevrij extra afgelost. Het overeengekomen rentevergoedingspercentage is 4,8 per jaar. In 2016 vindt de laatste aflossing plaats van € 53.000. Dit restbedrag is opgenomen onder de kortlopende schulden.

(bedragen x € 1.000,-)

KORTLOPENDE SCHULDEN	31 DEC. 2015	31 DEC. 2014
Crediteuren	977	906
Belastingen, sociale en pensioenpremies	255	254
Aflossing hypothecaire geldlening (kortlopend deel)	53	71
Vooruitontvangen bedragen	265	236
Overige schulden	63	82
Stand per 31 december	1.613	1.549

De onder deze post opgenomen verplichtingen hebben een looptijd korter dan één jaar. Verplichtingen die betrekking hebben op jaren gelegen na één jaar na balansdatum zijn verwerkt onder de langlopende schulden.

Onder de post 'crediteuren' zijn ook opgenomen de nog te betalen bedragen. Ultimo 2015 bedraagt het totaal van de nog te betalen bedragen (posten waarvan de factuur/declaratie niet in 2015 is

ontvangen) circa € 337.000.

De vooruitontvangen bedragen hebben nagenoeg volledig betrekking op de van sponsors en schenkers ontvangen bedragen, die besteed moeten/gaan worden na 2015.

Onder de overige schulden is ultimo 2015 opgenomen nog te betalen loon/vakantiedagen aan het personeel.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen x € 1.000,-)

BATEN UIT EIGEN FONDSSENWERVING	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Donaties en giften	3.081	2.963	2.912
Nalatenschappen	2.870	4.243	2.832
Verkoop goederen	11	42	16
Totaal	5.962	7.248	5.760

Donaties en giften

Onder de post 'Donaties en giften' zijn opgenomen de bijdragen van donateurs en adoptie-ouders van het 'Adopteer een Pup'-concept. Ultimo 2015 zijn op deze post in totaal bijna 50.000 particuliere donateurs geregistreerd. Ongeveer 14.000 van deze donateurs steunen ons als vaste donateur. Zij hebben KNGF Geleidehonden gemachtigd om periodiek een bedrag van hun bankrekening

te incasseren. Circa 6.000 van hen steunen ons als adoptieouder. Dit zijn personen die digitaal en symbolisch een pup hebben geadopteerd voor een bedrag van € 7,50 per maand. In 2015 zijn (grote) donaties ontvangen van de ASN Bank ter financiering projecten van Campus (€ 100.000) en van Verzekeraar NH 1816 (€ 75.000) voor de levering van buddyhonden.

Nalatenschappen

(bedragen x € 1.000,-)

BATEN ALS GEVOLG VAN BENOEMING ALS:	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
• legataris	430	627	271
• erfgenaam	2.440	3.616	2.561
Totaal	2.870	4.243	2.832

De begroting voor 2015 is gebaseerd op de gemiddelde werkelijke (bruto)opbrengst over de jaren 2011 tot en met 2013 van afgerond respectievelijk € 2,1 mln., € 3,3 mln. en € 3,2 mln., waarbij exceptioneel grote nalatenschappen (> € 0,6 mln.) buiten de berekening zijn gelaten. De opbrengst in 2014 deed vermoeden dat er een neerwaartse trend in deze inkomstenbron was te ontdekken, echter de opbrengst van 2015 doorbreekt deze trend, waardoor wederom gezegd kan worden dat

deze inkomsten zeer lastig te voorspellen zijn. In 2014 heeft de grootste nalatenschap een omvang van € 265.000. In 2015 zijn uit vijf nalatenschappen bedragen ontvangen van € 200.000, € 258.000, € 350.000, € 450.000 en € 600.000, waarmee de zeer hoge opbrengst van 2015 is verklaard.

Vergelijking van het aantal erfstellingen/legaten en de gemiddelde baat per jaar levert het volgende overzicht op:

(bedragen x € 1.000,-)

	LEGATEN		ERFSTELLINGEN	
	Aantal	Gemiddelde Opbrengst in €	Aantal	Gemiddelde Opbrengst in €
Begroting 2015	26	16.500	31	78.700
Realisatie 2015	36	17.400	40	90.400
Realisatie 2014	29	9.300	41	62.500

TOELICHTING

OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN (VERVOLG)

Verkoop goederen

Betreft de verkoopopbrengst van knuffelpups, shopperbags, paraplu's, sleutelhangers e.d. Vanwege de geringe omvang van deze baten wordt geen specificatie van de opbrengst verkoop artikelen in netto-omzet, kostprijs en brutowinst opgenomen.

BATEN UIT ACTIES VAN DERDEN

Betreft acties die volledig door derden zijn georganiseerd en waarvan het risico niet door KNGF Geleidehonden wordt gedragen.

BIJDRAGEN VAN ZORGVERZEKERAARS

Een deel van de in 2015 afgeleverde honden komt in aanmerking voor een bijdrage van zorgverzekeraars. Dit geldt voor zowel de blindengeleidehond als de assistentiehond.

De begroting voor 2015 werd gebaseerd op de verwachting dat in dat jaar 80 blindengeleidehonden zouden kunnen worden afgeleverd tegen een gemiddelde bijdrage van zorgverzekeraars van € 19.500 per hond en 4 assistentiehonden tegen

een bedrag van € 17.200. 84 honden met een vergoeding van in totaal ruim € 1,6 mln.

In werkelijkheid zijn in totaal 73 blindengeleidehonden afgeleverd met een gemiddelde bijdrage van € 19.300 en 7 assistentiehonden met een gemiddelde opbrengst van € 17.000. In totaal leverden deze 80 honden een bedrag op van € 1,5 mln. Per saldo dus 4 honden minder afgeleverd met een vergoeding van zorgverzekeraars, hetgeen een lagere bijdrage betekent van € 0,1 mln.

Daarnaast zijn 12 honden hertraint en opnieuw afgeleverd. De begroting was gebaseerd op 10 hertrainingen. Per saldo leverde dit een hogere opbrengst op van circa € 10.000.

Ten opzichte van 2014 neemt de totale bijdrage van zorgverzekeraars in 2015 per saldo toe met ruim € 0,2 mln. De belangrijkste reden hiervan is dat in 2015 vijf honden meer zijn afgeleverd dan in 2014. De opbrengst neemt ook iets toe omdat over het algemeen de zorgverzekeraars de vergoeding per hond ook in 2015 hebben geïndexeerd met de consumentenprijsindex (CPI)

(bedragen x € 1.000,-)

BATEN UIT BELEGGINGEN	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Baten	1.073	488	1.523
Lasten	94	104	117
Resultaat	979	384	1.406

De opbouw van de baten is als volgt:

(bedragen x € 1.000,-)

BATEN UIT BELEGGINGEN	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Opbrengst couponrente	716	474	548
Opbrengst dividend	273	89	130
Gerealiseerd koersresultaat effecten	0	-105	310
Ongerealiseerd koersresultaat effecten	0	-459	412
Gerealiseerd koersresultaat valuta	0	-39	0
Ongerealiseerd koersresultaat valuta	0	284	0
Opbrengst onroerend goed	35	198	73
Renteopbrengst liquiditeiten	49	46	50
Totaal	1.073	488	1.523

TOELICHTING

OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN (VERVOLG)

De werkelijke baten in 2015 blijven sterk achter bij de begroting. De lage rentestand in 2015 brengt met zich mee dat de renteopbrengsten (coupon-rente) van de obligaties afnemen. Echter de allerbelangrijkste oorzaak van de lagere inkomsten zijn de lagere de beurskoersen van zowel de aandelen- als de dynamische obligatieportefeuille. De gerealiseerde en ongerealiseerde koersresultaten in 2015 van de aandelenportefeuille zijn per saldo € 0,2 mln. negatief en van de obligatieportefeuille per saldo € 0,3 mln. negatief. Deze

negatieve resultaten worden voor een bedrag van ruim € 0,2 mln. gecompenseerd door positieve valutaresultaten.

In 2015 is wederom een appartement uit de onroerendgoedportefeuille verkocht, waarop een nettoverkoopresultaat is behaald van € 167.000.

OVERIGE BATEN

Hieronder zijn verantwoord de vergoedingen van verkoop honden die het einddoel niet hebben gehaald.

BESTEED AAN DOELSTELLING

De bestedingen aan de doelstelling zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000,-)

KOSTEN VAN	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Kosten fokken/externe basistraining	1.272	1.555	1.279
Verblijf honden in kennel te Amstelveen	951	999	894
Interne opleiding/aflevering:			
• Blindengeleidehonden	2.182	1.857	1.695
• Autismegeleidehonden	84	75	109
• Assistentiehonden	144	138	79
• Buddyhonden	124	265	194
Project PAWS	60	37	35
Innovatie/R&D	300	253	315
Voorlichting, werving cliënten en onderzoek	1.160	1.272	926
Aandeel in huisvesting, Secretariaat, P&O, ICT, Facilitaire dienst en salarisadministratie	1.157	1.250	1.036
Totaal besteed aan doelstelling	7.434	7.701	6.562

De bestedingen aan de doelstelling zijn ook als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000,-)

KOSTENCATEGORIE	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Aankopen en verwervingen	857	1.143	960
Uitbesteed werk	821	783	832
Publiciteit en communicatie	767	848	514
Personeelskosten	3.809	3.739	3.259
Huisvestingskosten	377	511	397
Kantoor- en algemene kosten	210	201	149
Afschrijvingen	593	476	451
Totaal	7.434	7.701	6.562

TOELICHTING

OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN (VERVOLG)

In de aankopen en verwervingen zijn begrepen de kosten voor het fokken van pups, de aankoopkosten van pups van derden, de kosten van de externe opleiding (de periode dat de pups ondergebracht zijn bij de puppypleeggezinnen), de kosten van verblijf van de honden in opleiding (voer, medische kosten etc.) alsmede de autokosten. De hogere lasten in 2015 zowel ten opzichte van 2014 als ten opzichte van de begroting 2015 zijn in hoge mate toe te schrijven aan de kosten van aankoop van honden die in het buitenland zijn gekocht (aankoopkosten € 0,2 mln.). Door tegenvallende nestresultaten is tot deze aankoop overgegaan. De post uitbesteed werk heeft voornamelijk be-

trekking op uitbesteed werk aan externe trainers en onderzoek.

De toename van de kosten van publiciteit en communicatie in 2015 ten opzichte van 2014 kan worden verklaard door de kosten van activiteiten in het kader van het 80-jarig jubileum. In 2015 bedragen de kosten van de jubileumactiviteiten € 220.000. Hiervoor was een budget opgenomen van € 150.000, waarmee de overschrijding in 2015 van het totale budget voor publiciteit en communicatie kan worden verklaard.

Veruit de belangrijkste post binnen de kosten van de doelstelling is de personeelslast. Deze last houdt verband met de volgende personele bezetting (in fte's):

AFDELING	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
PPZ	14,0	13,7	12,1
Kennel	12,1	12,7	11,5
Training en cliëntenzorg	28,6	25,0	24,1
Filantropie en Communicatie	6,1	6,0	5,8
Campus	2,2	2,1	0,7
Aandeel in staf	5,6	5,9	5,0
Totaal	68,6	65,4	59,2

In de begroting voor 2015 werd rekening gehouden met een loonindexering van 2,5%. Daarnaast is rekening gehouden met het feit dat een belangrijk deel van het personeel nog niet in de eindschalen is ingedeeld (effect op de loonkosten hiervan is ca. 2%).

In werkelijkheid zijn de loonschalen per 1 januari 2015 met een vast bedrag van € 264,- (kostenstijging van ca. 1% van de loonsom) verhoogd en per 1 oktober 2015 met 1%. Ook de eindejaarsuitkering werd in 2015 verhoogd en wel met 0,75%.

In de huisvestingslasten van 2015 zijn de incidentele kosten van onderzoek (€ 0,1 mln.) naar nieuwbouw (op de plaats van de oude kennel) verwerkt. De afschrijvingslasten blijven in 2015 achter bij de begroting omdat investeringen niet dan wel later zijn/worden gedaan dan in de begroting is aangenomen. Dit geldt o.a. voor de investeringen in e-learningmodulen voor assistentiehond-, autismegeleidehond- en buddyhondgebruikers), duurzame energie (zonnepanelen) en kantoren in de nieuwe kennel.

TOELICHTING

OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN (VERVOLG)

BESTEDINGSPERCENTAGE

KNGF Geleidehonden streeft ook in volgende jaren naar een verhoging van het aantal af te leveren (geleide)honden. Dit streven heeft in 2014 ertoe geleid dat 126 honden zijn afgeleverd, waarvan 12 autismegeleidehonden, 7 assistentiehonden en 27 buddyhonden. Van die 27 bud-

dyhonden zijn 11 honden afgeleverd aan mensen met een posttraumatisch stresssyndroom (PTSS). In 2015 zijn 151 honden afgeleverd, waarvan 10 autismegeleidehonden, 12 assistentiehonden en 36 buddyhonden, waarvan 11 PTSS-buddyhonden.

BESTEED AAN DOELSTELLING (VERVOLG)

Hieronder zijn de totale bestedingen aan de doelstelling in relatie tot de totale baten weergegeven:

(bedragen x € 1.000,-)

	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Totaal baten	8.766	9.381	8.674
Totaal bestedingen doelstelling	7.434	7.701	6.562
Bestedingspercentages	84,8	82,1	75,7

De percentages van de werkelijke bestedingen worden zeer sterk beïnvloed door de fluctuerende baten (met name de baten uit nalatenschappen en beleggingen).

KOSTEN EIGEN FONDSSENWERVING

(bedragen x € 1.000,-)

KOSTENCATEGORIE	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Aankopen en verwervingen	1	1	0
Uitbesteed werk	57	52	60
Publiciteit en communicatie	591	456	404
Personeelskosten	500	533	506
Huisvestingskosten	31	43	33
Kantoor- en algemene kosten	24	27	24
Afschrijvingen	32	25	23
Totaal	1.236	1.137	1.050

Onder de post 'uitbesteed werk' zijn verantwoord de kosten van de controle op de afwikkeling van nalatenschappen. Deze activiteit is uitbesteed aan 'Bureau Nalatenschappen' van stichting Goede Doelen Nederland voorheen VFI-diensten.

De kosten voor publiciteit en communicatie nemen ten opzichte van 2014 toe voornamelijk als gevolg van het implementeren van een nieuw CRM-systeem (salesforce). De kosten in 2015 blijven achter bij het budget, omdat geplande activiteiten (prospect mailing en campagne werving nalatenschappen) geen doorgang hebben gevonden.

TOELICHTING

OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN (VERVOLG)

De personeelskosten hebben betrekking op de volgende fte's:

	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Fondsenwerving	5,8	5,7	5,5
Aandeel in staf	2,2	2,2	2,0
Totaal	8,0	7,9	7,5

Norm voor kosten eigen fondsenwerving

Ook voor het onderdeel kosten eigen fondsenwerving is een meerjarenraming opgesteld. Het eerste jaar van die raming is de begroting voor dat jaar en deze geldt als taakstellend. Voor 2015 is een

norm gesteld van 20,7%.

Onderstaand zijn de kosten van eigen fondsenwerving in relatie tot de baten uit eigen fondsenwerving weergegeven voor de jaren 2014-2015:

(bedragen x € 1.000,-)

	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Baten eigen fondsenwerving	5.962	7.248	5.760
Kosten eigen fondsenwerving	1.236	1.137	1.050
Kostenpercentage fondsenwerving	20,7	15,7	18,2

Het kostenpercentage fondsenwerving blijft ruim onder de gestelde interne norm (van 20,7%) en ruim binnen de CBF-norm van 25%.

KOSTEN BELEGGINGEN

De kosten van beleggingen zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000,-)

KOSTENCATEGORIE	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Uitbesteed werk	62	70	90
Personeelskosten	15	15	14
Huisvestingskosten	2	3	2
Kantoor- en algemene kosten	13	14	9
Afschrijvingen	2	2	2
Totaal	94	104	117

De kosten van de beheerders van de effecten- en onroerendgoedportefeuilles zijn verantwoord onder uitbesteed werk. De hogere kosten in 2015 zijn toe te schrijven aan (incidenteel) hogere lasten van de onroerendgoedportefeuille. De personeelskosten, huisvestingskosten en afschrijvingen hebben betrekking op de kosten van de beleggingsadministrateur (zowel in 2015 als in 2014: 0,2 fte).

TOELICHTING

OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN (VERVOLG)

KOSTEN BEHEER EN ADMINISTRATIE

De kosten voor beheer en administratie zijn als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000,-)

KOSTENCATEGORIE	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Aankopen en verwervingen	8	6	7
Uitbesteed werk	68	55	60
Personeelskosten	452	531	450
Huisvestingskosten	38	57	44
Kantoor- en algemene kosten	61	47	52
Afschrijvingen	31	25	25
Rentelasten (hypotheek o/g)	6	8	13
Totaal	664	729	651

Onder uitbesteed werk zijn opgenomen de kosten van extern advies van juristen, accountant e.d.

De personeelskosten hebben betrekking op de volgende fte's:

	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Financiën & Administratie	2,8	2,8	2,7
Bedrijfsvoering	0,0	0,3	0,0
Directie	1,0	1,0	1,0
Aandeel in staf	1,3	1,4	1,6
Totaal	5,1	5,5	5,3

Bezoldiging directeur/bestuurder

De raad van toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie heeft plaatsgevonden in oktober 2014. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning van

de directeur/bestuurder is de Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht (zie www.goede-doelennederland.nl) als leidraad genomen. De regeling kent een schaalindeling (van C t/m K), die gebaseerd is op een aantal zwaartecriteria. De interne weging vond plaats door de remuneratiecommissie. Dit leidde tot een indeling in schaal I.

TOELICHTING

OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN (VERVOLG)

SPECIFICATIE BEZOLDIGING DIRECTEUR 2015					
Naam:	Mevr. mr. E.C. Greve				
Functie:	directeur				
Dienstverband:					
Aard (looptijd)	onbepaald				
Aantal uren per week:	38				
Parttime percentage:	100				
Periode:	van 1/1 t/m 31/12				
Bezoldiging:					
Jaarinkomen		Regulier	Incidenteel	Totaal 2015	
-Brutosalaris		110.700	22.000	132.700	
-Pensioencompensatie		3.500	0	3.500	
-Vakantiegeld		8.900	300	9.200	
-Eindejaarsuitkering		8.400	200	8.600	
Totaal jaarinkomen		131.500	22.500	154.000	
Belaste vergoedingen/bijtellingsen					3.600
Pensioenlast (wg-deel)					11.200
Totale bezoldiging volgens WNT definitie					168.800
Sociale lasten (wg-deel)					9.300
Totaal bezoldiging 2015					178.100
Totaal bezoldiging 2014					171.100

In 2015 wordt het genormeerde jaarinkomen gepasseerd, omdat die norm over de jaren 2013 t/m 2015 niet werd geïndexeerd, terwijl het werkelijke jaarinkomen wel is aangepast met een prijscompensatie (€ 3.700). Daarnaast is een structurele compensatie toegekend (€ 3.500) vanwege het aftoppen van de pensioenopbouw boven een jaarinkomen van € 100.000.

In verband met de buitengewone prestatie en inzet van de directeur/bestuurder in het jubileumjaar 2015; het behalen van twee ISO-certificeringen als enige geleidehondenschool ter wereld en het realiseren van de eerste geleidehondenbeleving ter wereld, is een éénmalige bijzondere beloning (€ 18.500) toegekend. Opname van alle vakantiedagen is vanwege onder andere het jubileum onmogelijk gebleken; een deel daarvan is uitbetaald.

De werkelijke bezoldiging in 2015 volgens de regels van de Wet Normering Topinkomens (WNT) blijft onder het maximum voor 2015.

De leden van de raad van toezicht ontvangen geen bezoldiging voor hun werkzaamheden. Aan de leden van de raad van toezicht zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. Aan één lid van de raad van toezicht is een vrijwilligersvergoeding toegekend (€ 1.500) ter dekking van zijn onkosten.

TOELICHTING

OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN (VERVOLG)

Norm voor beheer en administratie

Ook voor het onderdeel beheer en administratie is een meerjarenraming opgesteld. Het eerste jaar van die raming is de begroting voor dat jaar en deze geldt als taakstellend. Voor 2015 is een norm gesteld van 7% (voor 2014 was dit 7,8% en voor 2013 8,9%).

Onderstaand zijn de kosten van beheer en administratie in relatie tot de totale lasten van KNGF Geleidehonden weergegeven voor de jaren 2014-2015:

(bedragen x € 1.000,-)

	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Kosten beheer en administratie	664	729	651
Totale kosten	9.428	9.671	8.380
Kostenpercentage	7,0%	7,5%	7,8%

De kosten van beheer en administratie komen in 2015 niet uit op de intern gestelde norm van 7,0%. De reden hiervan is het invoeren van een afdeling bedrijfsvoering en het aanstellen van een manager bedrijfsvoering. Ondanks deze toename blijft KNGF Geleidehonden streven naar een verdere verlaging van de kosten van beheer en administratie.

TOELICHTING OP DE LASTENVERDELING

SPECIFICATIE EN VERDELING KOSTEN NAAR BESTEMMING

(bedragen x € 1.000,-)

BESTEMMING	DOEL-STELLING	FONDSEN-WERVING	BELEGGINGEN	BEHEER EN ADMINISTRATIE	REALISATIE 2015	BEGROTING 2015	REALISATIE 2014
Aankopen en verwervingen	1.143	1		6	1.150	866	967
Uitbesteed werk	783	52	70	55	960	1.008	1.042
Publiciteit en communicatie	848	456			1.304	1.358	918
Personeelskosten	3.739	533	15	531	4.818	4.776	4.229
Huisvestingskosten	511	43	3	57	614	448	476
Kantoor- en algemene kosten	201	27	14	47	289	308	234
Afschrijving en rente	476	25	2	33	536	664	514
Totaal	7.701	1.137	104	729	9.671	9.428	8.380

TOELICHTING OP LASTENVERDELING

(bedragen x € 1.000,-)

SPECIFICATIE AANKOPEN EN VERWERVINGEN	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Autokosten	305	233	260
Kosten fokken, fokhonden	63	279	138
Kosten pups bij puppypleeggezinnen	334	408	386
Medische kosten honden in kennel	42	47	49
Voer en materialen honden in kennel	33	41	51
Overige kosten	89	142	83
Totaal	866	1.150	967

De autokosten komen in 2015 lager uit voornamelijk als gevolg van latere vervanging van reeds afgeschreven auto's.

In de kosten van fokken en fokhonden van 2015 zijn opgenomen de aankoopkosten van honden die in het buitenland zijn gekocht (€ 0,2 mln.).

De medische kosten van pups bij puppypleeggezinnen nemen in 2015 toe als gevolg sterk gestegen tarieven van dierenartsen.

Onder de overige kosten van 2015 zijn verantwoord de kosten van het ontwikkelen van een nieuw tuig (€ 63.000). Voor deze activiteit heeft Blueline een financiële bijdrage geleverd van € 50.000.

(bedragen x € 1.000,-)

SPECIFICATIE UITBESTEDINGEN	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Kosten training honden	623	624	559
Kosten onderzoek	120	107	227
Kosten beheer beleggingen/bankkosten	62	70	90
Kosten docenten (PAWS)	9	10	6
Kosten P&O (arbodienst, advisering)	80	49	48
Kosten controle afwikkeling nalatenschappen	50	48	55
Kosten accountant	29	24	23
Kosten juridische bijstand	20	16	19
Kosten beleidsplanning	15	12	15
Totaal uitbestedingen	1.008	960	1.042

TOELICHTING

OP DE LASTENVERDELING (VERVOLG)

(bedragen x € 1.000,-)

SPECIFICATIE PUBLICITEIT EN COMMUNICATIE	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Kosten voorlichting	767	848	514
Kosten fondsenwerving	591	456	404
Totaal publiciteit en communicatie	1.358	1.304	918

(bedragen x € 1.000,-)

SPECIFICATIE PERSONEELSKOSTEN	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Salarissen	3.527	3.477	3.050
Sociale lasten	554	533	479
Pensioenlasten	312	298	280
Ontvangen ziekengeld	0	-28	-64
Overige personeelskosten	305	305	275
Inhuur tijdelijk personeel/uitzendkrachten	78	233	209
Kosten inzet personeel	4.776	4.818	4.229

De overige personeelslasten zijn inclusief de kosten van de interne opleiding tot instructeur van de afdeling Training en Cliëntenzorg.

PERSONEELSBESTAND

De fte's zijn als volgt over de verschillende afdelingen verdeeld:

AFDELINGEN	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Puppy- en Pleeggezinnenzorg	14,0	13,7	12,1
Kennel	12,1	12,7	11,5
Training en Cliëntenzorg	28,6	25,0	24,1
Filantropie en Communicatie	11,9	11,7	11,3
Campus	2,2	2,1	0,7
Financiën en Beheer, ICT en facilitair	5,7	5,7	5,5
Secretariaten, Personeel & Organisatie	6,4	6,8	6,0
Bedrijfsvoering	0,0	0,3	0,0
Directie	1,0	1,0	1,0
Totaal	81,9	79,0	72,2

TOELICHTING

OP DE LASTENVERDELING (VERVOLG)

(bedragen x € 1.000,-)

SPECIFICATIE HUISVESTINGSKOSTEN	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Dotatie aan de onderhoudsvoorziening	135	135	145
Schoonmaakkosten gebouwen	102	92	87
Energie en water	73	64	62
Onderhoudskosten terreinen	102	159	114
Verzekeringen/belastingen/vergunningen	31	33	31
Overige kosten	5	131	37
Totaal	448	614	476

De onderhoudskosten terreinen overschrijden het budget. In deze kostenpost zijn verantwoord de kosten van het aanleggen van kunstgras op de uitlaatvelden voor de nieuwe kennel, waarvoor een financiële bijdrage ad € 50.000 is ontvangen van Blueline. Die bijdrage is verantwoord onder 'fondsenwerving'. Onder de overige kosten zijn in 2015 de kosten opgenomen van onderzoek naar nieuwbouw ter vervanging van het oude kennelgebouw.

(bedragen x € 1.000,-)

SPECIFICATIE KANTOOR- EN ALGEMENE KOSTEN	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Kosten ICT (onderhoud)	64	75	65
Secretariaatskosten (porti, kantoorben.)	34	37	37
Kosten (salaris)administratie	21	28	29
Kosten groepsverzorging (kantine)	50	40	26
Kosten internationale contacten	5	1	1
Kosten raad van toezicht	7	3	3
Kosten verzekeringen	6	5	5
Bankkosten	13	14	9
Kosten PAWS	32	9	10
Overige kosten PPZ	8	12	10
Overige kosten Kennel	3	2	2
Overige kosten Training en Cliëntenzorg	10	24	16
Overige kosten Campus	44	29	12
Overige algemene kosten	11	10	9
Totaal	308	289	234

(bedragen x € 1.000,-)

SPECIFICATIE AFSCHRIJVING EN RENTE	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Afschrijving gebouwen en terreinen	324	323	322
Afschrijving inrichting/inventaris	118	59	57
Afschrijving hard- en software	127	94	78
Afschrijving e-learning	89	52	44
Rentelasten	6	8	13
Totaal	664	536	514

OVERIGE GEGEVENS

Het resultaat is als volgt bestemd:

(bedragen x € 1.000,-)

RESULTAATBESTEMMING	BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	REALISATIE 2014
Resultaat	-662	-290	294
De resultaten zijn als volgt bestemd:			
Continuïteitsreserve	0	-1.290	-870
Bestemmingsreserves:			
Doorlopende leveringen honden	295	2.249	590
Financiering vaste activa	0	322	167
E-learning	90	57	53
ICT	23	4	19
Duurzame energie	4	0	0
Jubileum tachtig jaar	150	150	0
Belevenis	100	97	-235
Verbouwing 'oude kennel'	0	-750	0
Totaal	662	2.129	594
Bestemmingsfondsen:			
J.C. Bloemenfonds	0	17	23
Fonds Uncle Harry	0	25	0
Ceciliafonds	0	9	-41
Van Duijkerenfonds	0	-600	0
Totaal	0	-549	-18
Totaal bestemd	662	290	-294

ACCOUNTANTSVERKLARING

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie van Stichting Koninklijk Nederlands Geleidehonden Fonds

Wij hebben de jaarrekening over 2015 van Stichting Koninklijk Nederlands Geleidehonden Fonds te Amstelveen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde balans per 31 december 2015 en de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2015 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen'. De directie is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als zij noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controle-werkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door de directie van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Koninklijk Nederlands Geleidehonden Fonds per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen'.

Verklaring betreffende het jaarverslag

Op basis van onze werkzaamheden overeenkomstig de Nederlandse controlestandaard 720 vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor over wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen' is opgesteld. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amstelveen, 30 juni 2016

KPMG Accountants N.V.

E. Breijer RA

BIJLAGE 1

GECONSOLIDEERDE MEERJARENRAMING 2016-2020

DOELSTELLINGEN

De doelstellingen voor de meerjarenraming 2016 - 2020 zijn als volgt:

	MEERJARENRAMING				
	2016	2017	2018	2019	2020
Blindengeleidehonden	80	85	85	90	90
Herplaatste geleidehonden	10	10	10	10	10
Autismegeleidehonden	10	15	15	15	20
Assistentiehonden	10	15	20	20	20
Buddyhonden	20	15	15	15	15
Totaal aantal afleveringen	130	140	145	150	155

NB: Binnen buddyhonden is de verhouding tussen buddyhonden voor cliënten met PTSS en overige cliënten 2/3: 1/3, dus voor 2015: 10 om 5.

Aantal pups					
Aantal pups uit eigen fok	170	175	185	195	205
Aantal pups van derden	30	35	35	35	35
Totaal aantal pups	200	210	220	230	240

Aantal fokhonden					
Fokteven	34	35	36	37	38
Dekreuen	13	13	13	13	13
Totaal aantal fokhonden	47	48	49	50	51

GECONSOLIDEERDE MEERJARENRAMING 2016-2020 (VERVOLG)

STAAT VAN BATEN EN LASTENW

(bedragen x € 1.000,-)

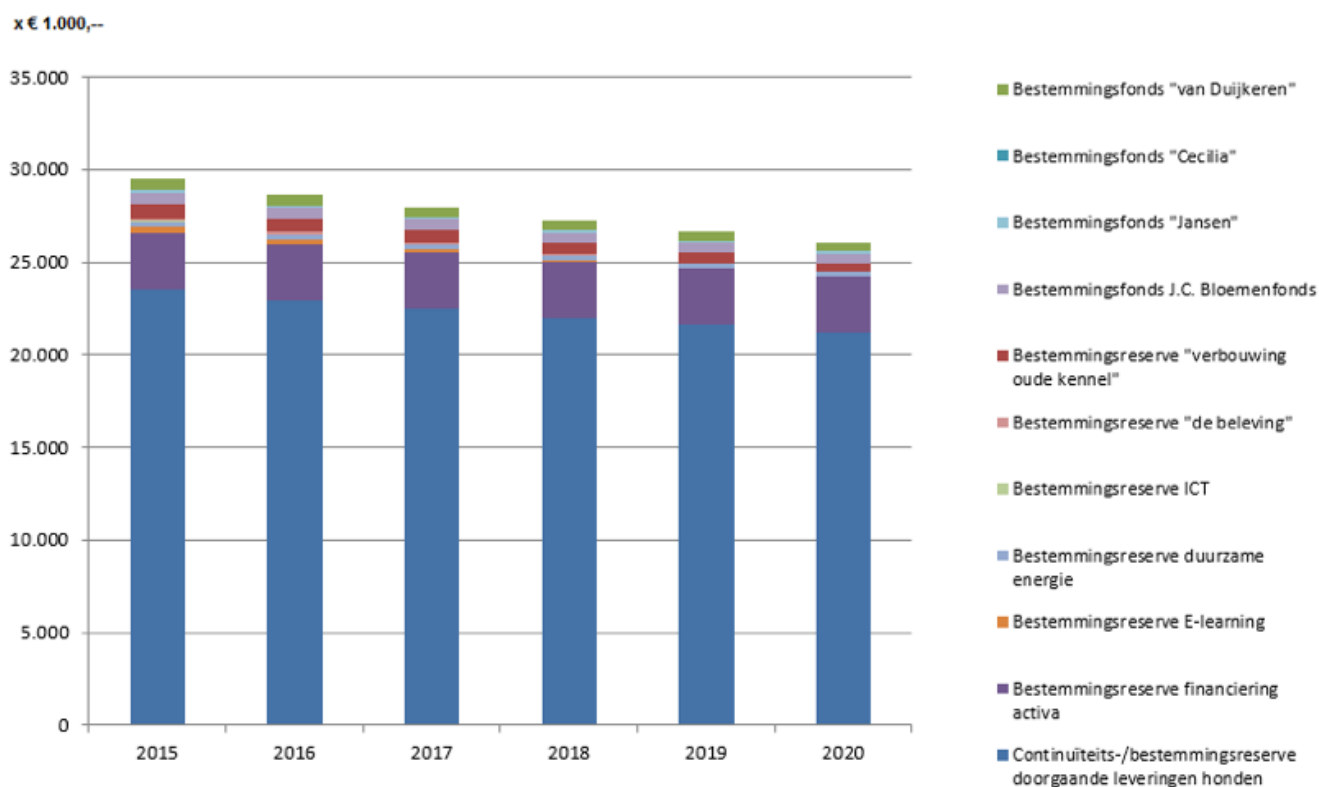
	MEERJARENRAMING				
	2016	2017	2018	2019	2020
Baten uit					
Eigen fondsenwerving	6.517	6.689	6.868	7.055	7.249
Acties van derden	2	2	2	2	2
Subsidies van overheden/ bijdragen van zorgverzekeraars	1.761	1.943	2.012	2.148	2.183
Baten uit beleggingen	1.046	1.015	1.014	1.013	1.012
Overige baten	17	17	17	18	18
Som der baten	9.343	9.666	9.913	10.236	10.464
Lasten					
Bestedingen aan doelstelling	7.645	7.708	8.007	8.125	8.353
Werving baten					
Kosten eigen fondsenwerving	1.420	1.443	1.463	1.489	1.527
Kosten beleggingen	103	103	103	104	105
Totaal wervingskosten	1.523	1.546	1.566	1.593	1.632
Beheer en administratie					
Kosten beheer en administratie	814	844	859	873	887
Som der lasten	9.982	10.098	10.432	10.591	10.872
Exploitatieresultaat	-639	-432	-519	-355	-408
Stichting KNGF (KNGF)	-339	-132	-219	-55	-108
Stichting KICK (Campus)	-300	-300	-300	-300	-300
Totaal aantal fokhonden	-639	-432	-519	-355	-408

VERHOUDINGSGETALLEN (IN PROCENTEN)

Lasten doelstelling t.o.v. totale lasten	76,6	76,3	76,8	76,7	76,8
Lasten filantropie t.o.v. baten filantropie	21,8	21,6	21,3	21,1	21,1
Lasten beheer en administratie t.o.v. totale lasten	8,2	8,4	8,2	8,2	8,2

GECONSOLIDEERDE MEERJARENRAMING 2016-2020 (VERVOLG)

VERWACHTE ONTWIKKELING VAN DE BESTEMMINGSRESERVES EN –FONDSEN



Vorenstaande grafiek is gebaseerd op de volgende gegevens:

(bedragen x € 1.000,-)

	REALISATIE	MEERJARENRAMING				
Stand per 31 december	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Continuïteits-/bestemmingsreserve doorgaande leveringen honden	23.532	22.893	22.461	21.942	21.587	21.179
Bestemmingsreserve financiering activa	3.027	3.027	3.027	3.027	3.027	3.027
Bestemmingsreserve e-learning	351	284	223	128	56	
Bestemmingsreserve duurzame energie	275	268	261	254	247	240
Bestemmingsreserve ICT	53	34	17			
Bestemmingsreserve de beleving	137	109	81	53	25	
Bestemmingsreserve verbouwing oude	750	700	650	600	550	500
Bestemmingsfonds 'J.C. Bloemenfonds'	625	602	579	556	533	510
Bestemmingsfonds 'Jansen'	135	135	135	135	135	135
Bestemmingsfonds 'Cecilia'	32	23	14	5		
Bestemmingsfonds 'van Duijkeren'	600	570	540	510	480	450
Totaal	29.517	28.645	27.988	27.210	26.640	26.041